JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

RESPONDENTNÍ PROSTŘEDKY SATURATIVNOSTI (KONTRASTIVNÍ KORPUSOVÁ ANALÝZA)

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autor práce: Simona Kostudisová

Studijní obor: AJL-SJL

Ročník: 3.

2021

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, dne 10. 5. 2021

Simona Kostudisová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce, PhDr. Janě Peškové, Ph.D., za skvělý přístup ke mně a k vedení mé práce, trpělivost, velmi cenné rady a připomínky, které pomohly ke vzniku této práce, a především za vstřícnost a podporu. Dále bych ráda poděkovala celé své rodině a svým přátelům za jejich pochopení, podporu a pomoc.

Anotace

Tato bakalářská práce se nazývá *Respondentní prostředky saturativnosti (kontrastivní korpusová analýza*) a jejím cílem je porovnat kategorie slovesného vidu, povahy slovesného děje a saturativnosti v českém a španělském jazyce. Skládá se ze dvou hlavních částí – teoretické a praktické. Teoretická část se zaměřuje na porovnání těchto kategorií, jejich definice a provázanost v obou jazycích. Dále také zkoumá prostředky, kterými se tyto kategorie v obou jazycích realizují. Základem praktické části je práce s nejnovější verzí paralelního korpusu InterCorp, pomocí kterého je provedena kontrastivní analýza překladových protějšků saturativnosti v češtině a ve španělštině.

Klíčová slova: slovesný vid – povaha slovesného děje – saturativnost – čeština – španělština – InterCorp

Abstract

This bachelor's thesis is called *Respondents of the Aktionsart category "saturation" (contrastive corpus analysis*) and its aim is to compare the categories of verbal aspect, lexical aspect (*Aktionsart*) and saturation in the Czech and Spanish language. It is comprised of two parts – a theoretical part and a practical part. The theoretical part focuses on the comparison of the categories, their definitions and coherence in both languages. Moreover, it examines the means of their realization in the verb, again in both languages. The basis of the practical part is the work with the newest version of the parallel corpus InterCorp, which is used to perform a contrastive analysis of the translation counterparts of saturation in Czech and Spanish.

Key words: verbal aspect – Aktionsart – saturation – Czech – Spanish – InterCorp

Obsah

Úvod....4
1. Úvod do teorie....6
1.1. Aspekt pohledem češtiny....6
1.2. Aspekt pohledem španělštiny....8
1.3. Povaha slovesného děje v češtině....10
1.3.1. Přehled skupin kategorií PSD dle Nüblera....12
1.4. Povaha slovesného děje ve španělštině....13
1.4.1. Klasifikace významů PSD dle Zavadila s Čermákem....14
1.4.1.1. Fázové významy....14
1.4.1.2. Kvantitativní významy....16
1.4.2. Perifráze související s PSD dle Gómeze Torrega....16
2. Obecně k saturativnosti....18
2.1. Respondentní prostředky saturativnosti....18
2.1.1. Saturativnost v češtině....18
2.1.1.1. Derivační afixy....18
2.1.1.2. Lexikální prostředky....20
2.1.2. Saturativnost ve španělštině....20
2.1.2.1. Lexikální prostředky....20
2.1.2.2. Vazba hartarse de + infinitiv....21
3. Závěr teoretické části....22
4. Metodologický úvod praxe....26
4.1. ČNK a postup při analýze....26
4.2. Vykřičet se....28
4.3. Vynadívat se....30
4.4. Vyplakat se....32
4.5. Vypovídat se....34
4.6. Vyřádit se....37
4.7. Vyspat se....39
4.8. Najíst se....41
5. Závěr praktické části....45
Závěr....48
Resumen....50
Seznam použité literatury....52
Elektronické zdroje....53
Příloha č.1....54

Úvod

Na světě jsou tisíce jazyků a neustále se vyvíjejí; některé jazyky pomalu zanikají, některé nové naopak vznikají. Těmito jazyky pak mluví miliardy mluvčích, jejichž myšlení, postoj k světu a jeho vnímání taktéž podléhají určité evoluci. Mluvčí i jazyky, kterými mluví, se pak napříč kulturami diametrálně odlišují. Toto všechno přispívá k ohromné variabilitě možností, jak můžeme svět, který vidíme před očima, pojmenovávat a popisovat. S ohledem na to pak jazyky rozdělujeme hned na několik typů, dle jejich vnitřní struktury na úrovni gramatiky.

V této bakalářské práci, která se nazývá *Respondentní prostředky saturativnosti (kontrastivní korpusová analýza)*, se budeme zabývat češtinou a španělštinou, které jsou rozdílné právě na základě jejich typologie, a jedním z hned několika prvků gramatiky, které realizují poměrně odlišně. Tímto prvkem je konkrétně slovesný vid (aspekt) společně s kategorií povahy slovesného děje (PSD), a to zejména s jedním dílčím významem této kategorie, saturativnosti. Oba jazyky k vyjádření těchto významů využívají jiných prostředků a naším cílem je tyto prostředky postihnout a provést jejich kontrastivní analýzu pomocí paralelního korpusu.

Nejprve se v teoretické části budeme snažit v obecné rovině nastínit, s čím se potýkáme. Prvně si v jednotlivých kapitolách probereme kategorie aspektu a PSD pohledem obou jazyků a několika gramatiků. Budeme se snažit postihnout základní terminologii a vysvětlit, jak oba jazyky tyto kategorie realizují, jak k nim přistupují a s jakými problémy bychom se v této oblasti mohli setkat. Podíváme se na různé koncepce týkající se těchto pojmů a rozebereme si jednotlivé klasifikace dle různých autorů. Pokusíme se také pochopit, jak se aspekt a PSD navzájem ovlivňují a jakým způsobem se ve slovesech manifestují. Jakmile porozumíme základům této problematiky, podíváme se blíže na význam saturativnosti a na to, jak jej oba jazyky postihují. Předložíme si výrazové prostředky, které oba jazyky používají k vyjádření saturativního významu. U češtiny to budou zejména derivační afixy a zřídka také lexikální prostředky, kdežto u španělštiny bude repertoár mnohem pestřejší. Zatímco čeština oba pojmy, aspekt a PSD, rozlišuje a jednotlivé významy vnímá silně, španělština tyto pojmy často zaměňuje a na významy PSD nebere takovou zřetel, a proto nedisponuje tak dobře uceleným systémem prostředků, kterými by mohla všechny dílčí významy PSD vyjadřovat. Využívá jich tedy

hned několika: lexikální prostředky, některé derivační afixy či opisné slovesné vazby. Nakonec všechny poznatky shrneme v závěru teoretické části.

Jádrem této práce bude praktická část, ve které provedeme kontrastivní korpusovou analýzu překladatelských protějšků saturativního významu v obou jazycích. Nejprve se seznámíme s metodikou a představíme si nástroj a postup, který budeme pro náš výzkum využívat. Tím bude paralelní korpus InterCorp. Stěžejním bodem bude stanovení cílů a hypotézy, kterou se budeme snažit našimi výsledky potvrdit. Při výběru konkrétních sloves, která budeme zadávat do korpusu a zkoumat, budeme vycházet z českého jazyka, který disponuje konkrétními derivačními afixy, které slovesu přidružují význam saturativnosti. Při analýze se pokusíme získat dostatečně reprezentativní vzorek, který by mohl naši hypotézu aspoň v určité míře nějak potvrdit, či naopak vyvrátit.. Nakonec se pokusíme vyvodit nějaké obecné závěry a shrnout je do grafů či tabulek.

Nakonec shrneme obsah celé práce do krátkého ale výstižného závěru, a poskytneme i resumé ve španělštině. Na samotném konci práce bude k nalezení také seznam použité literatury, elektronických zdrojů a také seznam příloh.

1. Úvod do teorie

Každý jazyk využívá k popisování skutečností jiných, mnohdy velmi odlišných prostředků. Čeština a španělština, dva jazyky, které jsou předmětem našeho zkoumání, jsou příkladem takové typologické odlišnosti. Konkrétněji se zaměříme na odlišnosti ve vyjadřování aspektu, povahy slovesného děje (PSD) a významu saturativnosti. Obě kategorie, jak aspekt tak PSD, jsou v češtině odlišné, byť ve španělštině tomu tak není. To je tedy důvodem, proč se v následujících kapitolách blíže podíváme právě na tyto kategorie pohledem obou jazyků.

1.1. Aspekt pohledem češtiny

Aspekt, či také v češtině vid, „*je gramatická kategorie spočívající ve schopnosti slovesa rozlišovat pomocí gramatických forem děje na dokonavé a nedokonavé*“ (Hamplová 1994: 4). Touto definicí platnou pro slovanské jazyky, a tedy i pro češtinu, se rozumí, že pomocí různých forem slovesa můžeme děj popsat jako komplexní a dokončený v případě **dokonavosti**, nebo jako stále probíhající, a tudíž nedokončený v případě **nedokonavosti** (5).

Otázkou je, do jaké míry můžeme kategorii vidu považovat za gramatickou. Vezmeme-li v potaz, že k vytvoření vidových dvojic (např. *psát :: napsat*) využíváme lexikálních prostředků (tj. derivační afixy), dalo by se hovořit o kategorii lexikální, tj. slovotvorné (Zavadil, Čermák 2010: 311). V češtině se navíc kategorie aspektu prolíná s kategorií PSD, díky čemuž se spousta autorů, včetně Zavadila s Čermákem, přiklání k tvrzení, že vid je v češtině kategorií spíše lexikální. Štícha ve své práci uvádí asi devatenáct prefixů a šest sufixů, které mění kategorii vidu u sloves a také pozměňují jejich základní význam (2013: 241), což podporuje toto tvrzení. Dále také předkládá pojem **sekundární imperfektiva**, kterým se rozumí „*nedokonavá slovesa odvozená z předponových sloves dokonavých*“ (443). Tato slovesa se pak mohou různě významově lišit od původního imperfektiva. Co dále podporuje toto tvrzení, je také problematika vidu záporného imperativu. Štícha uvádí, že vidové dvojice záporného imperativu se často liší svým významem (např. promluva ‚*Nedělej pořád tytéž chyby!*‘ je výzva, ale promluva ‚*Neudělej zas stejnou chybu!*‘ je varování). Kladnému dokonavému imperativu pak neodpovídá záporný dokonavý imperativ, ale záporný imperativ nedokonavý (450).

Hamplová uvádí, že „*gramatický význam má podle V. Šmilauera vid v těch jazycích, kde se rozdíl dokonavosti a nedokonavosti vyjadřuje různými časy*“ (5), jako je tomu právě ve španělštině. Dále tvrdí, že kategorie vidu je „*těsně spjata se sémantikou slovesa*“ a ne každé sloveso dokáže vytvořit vidovou dvojici, ale každý tvar slovesa buď vyjadřuje dokonavý, nebo nedokonavý vid (5). Vidové dvojice podle Hamplové můžeme vytvářet jen od sloves **cílových**; ta **necílová** (označující zejména stavy, vlastnosti, apod.) klasifikuje jako **imperfekta tantum**, tj. slovesa jen nedokonavá (6).

Nyní si krátce představíme problematiku aspektu v českém jazyce podle Štíchy (2013). Slovesný vid definuje jako „*vlastnost slovesa vyjadřovat různými tvary téhož slovesa jako lexikální jednotky protiklad završenosti (dokončenosti) a nezavršenosti (nedokončenosti děje, a to na bázi téhož pojmového dějového významu*“ (440). Slovesa dokonavá jsou podle něj ta, která popisují děj včetně jeho začátku, průběhu i konce, tedy děj časově ohraničený. Dále uvádí také dvě speciální třídy dokonavých sloves: **slovesa okamžitá**, nebo také momentální, která obsahují kmenotvorný sufix *-nou-* a v jejichž významu splývá začátek i konec děje – *bodnout* - a **kapacitativa**, vyjadřující schopnost vykonat určité množství děje za nějaký čas – *uzvednout*. Nedokonavá slovesa jsou naopak protikladná k těm dokonavým – nepopisují děj z hlediska završenosti ani z hlediska jeho počáteční fáze, ale nějakým způsobem referují jeho průběh či kvalitu. A jako speciální třídu těchto sloves uvádí tzv. **frekventativa**, která tvoří vidové dvojice se slovesy okamžitými a vyjadřují rychlé opakování krátkých dějů těsně za sebou – *bodat* (441). Dále vypichuje, že slovesa dokonavá lze s ohledem na čas vyjadřovat pouze v minulosti a v budoucnosti (pomocí tvaru prézentního s významem času budoucího), nikoliv i v přítomnosti, jako je tomu u sloves nedokonavých (442). Co dále stojí za zmínku, jsou tzv. **iterativa**, jimiž označuje slovesa s kmenotvorným sufixem *-va-* (*dělávala*), a která děj explicitně popisují jako opakovaný. Obvykle se iterativnost spolu s dokonavostí a nedokonavostí považuje za subkategorii vidu (447). Nakonec chceme zmínit slovesa **obouvidová**, která se mohou užívat v obou významech. Těmi bývají zejména slovesa cizího původu. Většinou se v takových významech rozdíl mezi dokonavostí a nedokonavostí nedá úplně rozlišit, ale vznikla tendence význam dokonavosti vyjádřit pomocí prefixace, zejména prefixem *z-* (*zlegalizuje*) (449).

1.2. Aspekt pohledem španělštiny

Ve španělštině existují dva základní aspektové významy: význam **perfektivnosti** [+perfv] a význam **imperfektivnosti** [-perfv] (Zavadil, Čermák 2010: 310-311). K jejich postihnutí je však ve španělštině zapotřebí kombinace vícero výrazových prostředků – času, modu a kategorie PSD (312). Zavadil s Čermákem mluví o tzv. **modotemporálních paradigmatech** a tvrdí, že „*některé modotemporální významy jsou aspektově příznakové (jednoznačně perfektivní nebo imperfektivní), jiné jsou aspektově bezpříznakové (mohou být chápány jak perfektivně, tak imperfektivně)*“ (312). Jejich klasifikaci dle Zavadila s Čermákem (312-313) jsme pro přehlednost shrnuli do níže uvedené Tabulky č.1.

Tabulka č. 1 – Španělské modotemporální významy a jejich aspektualita

	příznakově	implicitně
perfektivní [+perfv]	indikativ perfekta	všechny analytické tvary s *haber* + participium (indikativ anteprézentu, indikativ antepréterita, indikativ propréterita, indikativ antemetapréterita, subjunktiv anteprézentu, subjunktiv propréterita, subjunktiv antefutura, probabilitiv anteprézentu, probabilitiv propréterita // kondicionál ireálný, infinitiv anteriorní, gerundium anteriorní)
imperfektivní [-perfv]	TV imperfektní, indikativ préterita	TV prézentní, TV kopréteritní, gerundium
aspektově indiferentní	syntetické tvary (indikativ futura, indikativ metapréterita, kondicionál eventuální, subjunktiv faktibilní, subjunktiv préterita, subjunktiv futura, imperativ, infinitiv, participium)	

Gómez Torrego jednoduše uvádí, že aspektem perfektivním se vyznačují všechny složené časy, ty zbývající pak vyjadřují aspekt imperfektivní (Gómez Torrego 1997: 146). Dále také tvrdí, že ve španělštině aspekt vyjadřují též některé ***perífrasis verbales***[1] (146), tj. opisné slovesné vazby, jejichž existence ve španělštině dle Peškové (2018: 14) poukazuje na gramatickou povahu kategorie aspektu/PSD.

Určité projevy opozice významů [+perfv] a [-perfv] existují také v lexikální rovině španělského jazyka, a to v rámci **lexikálního pojmenování procesů**. Zavadil s Čermákem uvádí, že některá slovesa ze sémantického hlediska sama o sobě popisují děje kontinuální, např. *saber* (vědět), *conocer* (znát), *esperar* (čekat), *ir* (jít), *ser* (být), *tener* (mít), atd. Jiná zase vypovídají i o jejich dovršení, např. *saltar* (skočit), *disparar* (vystřelit), *encender la luz* (rozsvítit), *apagar la luz* (zhasnout), *entrar* (vstoupit), *salir* (vyjít ven), atd. Zavadil s Čermákem pro tyto dvě skupiny sloves používají termíny dánského lingvisty Otto Jespersena, které u nás prosadil Jan Šabršula: **slovesa nekonkluzivní** a **slovesa konkluzivní** (Zavadil, Čermák 2010: 313-314). Kombinace obou skupin sloves s imperfektivními a perfektivními významy, a co vyjadřují dle Zavadila s Čermákem (314), naleznete níže v Tabulce č.2.

K tomu, abychom mohli vyjádřit perfektivně pojatou opakovanost je ve španělštině zapotřebí ještě dalších lexikálních prostředků, Zavadil s Čermákem uvádí např. *saltó varias veces* (několikrát skočil), *levantó muchas maletas* (zvedl mnoho kufrů), *exclamó reiteradamente* (opětovně zvolal), ale: *salió repetidas veces* (opětovně vyšel ven / opětovně vycházel ven). Další podobné významy s větším časovým rozpětím lze ve španělštině vyjádřit pomocí prostředků PSD, např.:

El niño estuvo saltando toda la tarde. (Chlapec skákal celé odpoledne.)
Siguió disparando como loco. (Střílel dál jako pominutý.)
Fue levantando los sacos uno tras otro. (Zvedal jeden pytel za druhým.)
Continuó saliendo por la puerta de atrás. (Dál vycházel zadními dveřmi.)
V češtině tyto významové rozdíly nejsou postihnutelné (314).

Nueva gramática de la lengua española dělí aspekt na tři kategorie: **aspekt syntaktický** – realizace pomocí *perífrasis verbales* – **aspekt lexikální** – realizace pomocí výše

[1] Podle Báez San José, Dubského a Královéé (1999) ***perífrasis verbales*** (opisné slovesné vazby) = vazby vzniklé spojením tvaru polopomocného slovesa s infinitivem, gerundiem nebo participiem slovesa plnovýznamového

zmíněných skupin sloves – a **aspekt morfologický** – realizace pomocí kombinace času, modu a PSD (RAE 2009: 41).

Tabulka č.2 – Slovesa nekonkluzivní a slovesa konkluzivní a jejich významy v kombinacích s imperfektivními a perfektivními významy

	aspektový význam [-perfv]	aspektový význam [+perfv]
slovesa nekonkluzivní	vlastní průběh děje (*duermo; dormía*)	komplexně pojatý proces určitého časového trvání (*dormí; he dormido*)
slovesa konkluzivní	zaměření pozornosti na sám průběh děje, někdy velice krátkého až bodového trvání, nebo opakovanost jednotlivých dovršovaných dějů (*salta; saltaba*)	jednorázové dovršení pojmenovaného procesu (*saltó; he saltado; había saltado*)

1.3. Povaha slovesného děje v češtině

Povaha slovesného děje (také **způsob slovesného děje** nebo **aktionsart**) označuje „*obecné lexikální rysy ve významu sloves, které je dovolují zařazovat do sémantických skupin*“ (Nübler 2017). Ukážeme si to na typickém příkladu:

psát – opsat – dopsat – přepsat – propsat – rozepsat se – upsat se – připsat …

Pešková (2018) PSD definuje jako „*kategorii vyjadřující různé typy modifikací základního významu příslušného slovesa týkající se fáze, kvality nebo kvantity slovesného děje, které jsou implikované dostupnými prostředky v daném jazyce*“ (32).

PSD je navíc, jak bylo zmíněno v kapitole 1.1., v češtině úzce spojena s kategorií aspektu. Dříve bylo těchto pojmů užíváno synonymně, rozlišovat je dle Nüblera (2017) začal až Agrell (1908). Pokud se podíváme zpátky na uvedený příklad, uvidíme, že od základového slovesa *psát* jsme vytvořili několik dalších sloves, která jsou aspektuálně příznaková, tj. jsou dokonavá, ale jejich sémantický obsah se také více či méně od základového slovesa liší. Z toho vyplývá, že v rámci PSD se již víceméně pohybujeme v rovině lexikální, jak uvádí také Hamplová (1994: 7). K tvoření obou kategorií (aspektu a PSD) se využívá stejných prostředků, a to **derivačních afixů**. Při tvoření forem PSD se navíc používají klitické morfémy *se* nebo *si*.

Dle Nüblera (2017) má PSD celou řadu koncepcí, převažují však dva hlavní přístupy. První z nich ji považuje za derivační kategorii, kdy se za formy PSD označují slovesa derivovaná od jiného a při jejichž derivaci došlo zároveň k modifikaci lexikálního významu. Když se znovu vrátíme k našemu příkladu, slovesa jako *dopsat* nebo *popsat* se řadí k formám PSD od slovesa *psát*, které ale nemůžeme považovat za formu PSD, jelikož nebylo derivované od jiného slovesa. Za formu PSD se nedá považovat ani dokonavé sloveso *napsat*, protože při jeho derivaci nedošlo k modifikaci lexikální, ale pouze gramatické. Dále můžeme formy PSD tvořit také pomocí sufixů, např. nedokonavá slovesa *pospávat, pozpěvovat*, která obsahují lexikální komponent s významem „vícekrát, opakovaně, čas od času“. Takových skupin, do kterých řadíme formy PSD podle druhu lexikální modifikace, existuje celá řada. U každé z nich se uplatňují určité prefixy/sufixy či komplexní formanty. Ve vztahu s první koncepcí však vznikají problémy se slovesy, která v určité míře ztratila spojení se základovým slovesem, např. u slovesa *najít*, které nemá nic společného s původním slovesem *jít*. Není tedy jasné, zda taková slovesa můžeme považovat za formy PSD. Isačenko (1962: 398, cit. dle Nüblera 2017) proto zavedl termín **obecný charakter slovesného děje**. Druhá koncepce PSD nepovažuje za derivační kategorii, tudíž skutečnost, jestli bylo sloveso derivováno od jiného či ne, nehraje roli; záleží pouze na shodě v lexikální sémantice určitého počtu sloves tak, aby bylo možné sloučit je do skupin. Dle této koncepce můžeme za formy PSD tedy považovat i slovesa *napsat* nebo *najít*. Jelikož tato koncepce sleduje, zda mají slovesa společný sémantický příznak, pro jednotlivé skupiny nejsou typické společné formanty. Místo PSD se také objevuje nový termín **aktionalita**; dle Nüblera (2017) např. Andersson (1972) nebo Thelin (1978). V kapitole 1.3.1. lze nalézt přehled nejčastěji uváděných skupin kategorií PSD podle Nüblera.

1.3.1. Přehled skupin kategorií PSD dle Nüblera

Každou skupinu je možné, nezávisle na tom zda mají vidového partnera, přiřadit k jednomu z vidů: slovesa skupin (a) – (s) jsou dokonavá, kdežto skupiny (t) – (z) obsahují slovesa nedokonavá.

(a) **ingresiva** – slovesa označující počátek krátkého děje či stavu: *zakašlat, zakřičet, sednout, lehnout, …*

(b) **evolutiva** – slovesa označující počáteční fázi děje, pozvolný počátek děje: *rozšumět se, rozplakat se, …*

(c) **delimitativa** – slovesa označující (většinou) krátké trvání děje, často s formantem *si* s významem „podle libosti“: *pospat (si), posedět (si), pozpívat (si), …*

(d) **rezultativa** – jen u autorů odmítajících vidového partnera slovesa pomocí prefixace, v jiných koncepcích chápána jako prefigovaný dok. partner odpovídajícího neprefigovaného nedok. slovesa: *napsat, poprosit, zaplatit, …*

(e) **terminativa // konfektiva** – slovesa vyjadřující průběh celého děje až do konce: *propracovat (něco), přečíst, …*

(f) **perdurativa** – slovesa označující proces trvající určitou dobu: *propracovat (celou noc), …*

(g) **finitiva // kompletiva** – slovesa označující konečnou fázi děje: *dočíst, dodělat, dohrát, dozvonit, …*

(h) **egresiva** – slovesa označující konec děje: *odzvučet, odučit, …*

(i) **exhaustiva –** slovesa vyjadřující trvání děje až do konce, popř. k smrti: *ubrečet se, uhnat, utancovat se / utancovat někoho, …*

(j) **totální skupina** je tvořena slovesy, která obsahují komponent „zcela a úplně“ nebo „důkladně“: *pročistit, promrazit, …*

(k) **saturativa** – slovesa označující trvání děje až k uspokojení subjektu: *najíst se, vyhněvat se, vyspat se, …*

(l) **extenziva** – slovesa obsahující významovou složku „hodně, často, dlouho“: *napracovat se, nasedět se, namluvit se, …*

(m) **kumulativa** – slovesa označující uchopení blíže neurčené kvantity objektu; charakteristické je pro ně užití s 2.pádem. nebo s označením v množství ve 4.pádě: *nabalit (věci. mnoho věcí), nahrabat (mnoho), nakapat (jisté množství léku), …*

(n) **intenziva** – slovesa vyjadřující vysokou kvantifikaci děje: *najet (pět se kilometrů), načadit, …*

(o) **excesiva –** slovesa vyjadřující nadměrnou intenzitu nebo nadměrné trvání děje vedoucí k nežádoucímu výsledku: *překrmit, přepít se, přesolit, …*

(p) **distributiva –** slovesa vyjadřující několikanásobný průběh děje v časové posloupnosti: *povyhazovat, pozamykat, …*

(q) **atentuativa** – slovesa vyjadřující oslabenou intenzitu děje nebo jeho neúplné naplnění: *nachýlit se, přimodřit, …*

(r) **semelfaktiva // okamžitá slovesa –** spojují jednorázový průběh děje s časovou minimalizací: *bodnout, kopnout, mávnout, …*; jsou tvořena převážně od frekventativ (viz níže)

(s) **momentální slovesa** – vyjadřují momentální dále nespecifikovaný děj: *dát, hodit, koupit, najít, …*

(t) **iterativa // frekventativa** – slovesa spojující opakovanost děje s významem obvyklosti: *dělávat, mívat, prosívat, vídat, …*; tato slovesa mohou být považována za skupinu PSD pouze tehdy, odmítne-li se iterativnost jako gramatická kategorie

(u) **deminutiva** – slovesa spojující opakovanost děje s oslabovací významovou složkou: *poblýskávat, pozpěvovat, pospávat, …*

(v) **komitativa** – slovesa vyjadřující doprovodný děj: *přizvukovat (*ve smyslu doprovázet hudebním nástrojem), *přikusovat (chléb k párku), …*

(w) **frekventativa** – slovesa označující několikanásobný průběh bodového děje: *bodat, kopat, klepat, …*; pomocí sufixu *-nou-* od nich mohou být odvozena semelfaktiva (viz výše)

(x) **stativa** – slovesa stavová: *sedět, milovat, toužit, …*

(y) **dekurziva** – slovesa vyjadřující kontinuálně probíhající děj: *psát, myslet, zpívat, …*

(z) **mutativa** – slovesa vyjadřující přijímání určité vlastnosti, nejčastěji vyjádřené kořenovým morfémem: *bohatnout, černat, …*

1.4. Povaha slovesného děje ve španělštině

Ve španělské koncepci se kategorie aspektu a PSD (***modo de acción*** či ***carácter de la acción*** dle Zavadila s Čermákem) nerozlišuje tak striktně, jako v té české. PSD bývá často

uváděna jako podkategorie aspektu, vymezená z hlediska lexikálně sémantického, jejíž významy jsou vnímány jako vlastní danému slovesu. Podle toho pak slovesa rozdělují zhruba do čtyř skupin, s ohledem na jejích (ne)cílovost (Pešková v AUC Philologica, 2018: 132). Avšak diferenciace aspektu a PSD je podle Zavadila s Čermákem patrná v tom, že se obě kategorie mohou i v rámci jedné promluvy poměrně volně kombinovat (315). A zatímco v češtině se významy PSD slovesu přidružují pomocí derivačních procesů, ve španělštině jsou tyto významy vyjadřované „***ustálenými perifrastickými (premorfologickými) konstrukcemi***" (Zavadil, Čermák 2010: 315), což z ní činí kategorii spíše gramatické povahy.

1.4.1. Klasifikace významů PSD dle Zavadila s Čermákem

S ohledem na klasifikaci těchto významů ve španělštině, Zavadil s Čermákem (2010: 316-328) je dělí do dvou hlavních skupin, a to na **významy fázové** a **významy kvantitativní**. My si jednotlivé významy představíme zjednodušeně, a na skutečnosti mimo cíl našeho zkoumání nebudeme nahlížet.

1.4.1.1. Fázové významy

Fázové významy popisují fáze děje, tedy začátek (ingresivnost), průběh (durativnost) a konec (terminativnost).

(a) **ingresivnost**
   a. **inminentní** – proces bezprostředně očekávaný (*estar por, estar para, estar a punto de* + inf.)
   b. **dispozitivní** – proces bezprostředně zamýšlený (*ir a* + inf.) → postupně nabyla temporálního významu postprézentního a v této funkci převažuje
   c. **iniciální** – proces začínající (*empezar, comenzar, principiar, ponerse, echar(se), romper, entrar, pasar, largarse, coger, agarrar, darse, meterse, lanzarse, arrojarse, soltarse, precipitarse a* + inf.)
      → různé významové odstíny
   d. **inceptivní** – počáteční děj v řadě jiných dějů (*empezar, comenzar, principiar por* + inf.)

(b) **durativnost** – rozděluje se na globální (průběh děje nazírán celostně) a parciální (probíhající děj nazírán jako vnitřně členěný)

a. **globální** – finitní tvary pomocných sloves *coger, tomar, agarrar, ir, venir, llegar* a slučovací spojky y(e) za níž následuje nefinitní tvar slovesa; *salir* + gerundium

→ jistá diatopická, diastratická i diafasická omezení

b. **parciální** – finitní tvary pomocného slovesa a gerundium slovesa plnovýznamového

i. **aktuální** – právě (aktuálně) probíhající (*estar* + gerundium)

ii. **retrospektivní** - děj ve svém průběhu nazíraný od dřívějška směrem k dané časové ose (*venir* + gerundium)

iii. **prospektivní** – děj postupně se rozvíjející od dané časové osy směrem do budoucnosti (*ir* + gerundium)

iv. **kontinuativní** – děj pokračující s počátkem mimo sledovaný interval (*seguir, continuar, proseguir* + gerundium)

v. **persistentní** – děj trvající už nějakou dobu, která je většinou explicitně vymezena (*llevar* + gerundium)

vi. **distributivní** – děj vykonávaný po částech, probíhající v dílčích intervalech (*andar* + gerundium)

(c) **terminativnost**

a. **cessativní** – děj ukončený, jehož realizace ustala (*dejar, cesar, parar de* + inf.)

b. **egresivní** – děj bezprostředně skončený, těsně se přibližuje kategorii času (*acabo/acababa de* + inf., vzácněji *vengo/venía de* + inf.)

c. **konkluzivní** – děj dokončený nebo dokončovaný v poslední fázi; výhradně slovesa nekonkluzivní (*terminar, acabar, concluir de* + inf.)

d. **finitivní** – děj nějakým způsobem zakončený, dovršený (‚nakonec něco udělat'); (*terminar, acabar por* + inf.)

e. **konsumativní** – děj dosažený a dovršený po určitém čase (*venir, llegar a* + inf.)

Samostatně Zavadil s Čermákem (2010: 325-328) staví významy **rezultativní** a charakterizují je jako „*děj dovršený, jehož výsledek trvá jako stav*." Je možno rozlišovat aktivní a pasivní rezultativnost.

1) **rezultativnost aktivní** – *tener, dejar, traer, llevar* + participium
2) **rezultativnost pasivní** – možno vyjádřit pasivně, celá řada perifrází (nejčastěji *estar, quedar, venir, salir, ir, andar, …* + participium)

1.4.1.2. Kvantitativní významy

Kvantitativní významy vyjadřují opakovatelnost procesu (**iterativnost**), násobenost procesu (**frekventativnost**) a obvyklost procesu (**habituálnost**).

(a) **repetitivnost** – děj opětovně, znovu vykonávaný (*volver a* + inf.)
(b) **habituálnost** – děj obvykle vykonávaný (*soler* + inf., *acostumbrar (a)* + inf.); v češtině jim odpovídá frekventativní infix -va- či fráze *mít ve zvyku* + inf.

1.4.2. Perifráze související s PSD dle Gómeze Torrega

Gómez Torrego (1997: 192) označuje **opisné slovesné vazby** jako syntaktické konstrukce skládající se z dvou či více sloves, z kterých aspoň jedno je pomocné, a to poslední plnovýznamové, které je v neosobním tvaru. Formálně je dělí do tří skupin, a to na **vazby s infinitivem**, **vazby s gerundiem** a **vazby s participiem**. S ohledem na význam je dělí na **perifráze modální** a **perifráze související s PSD**. My se budeme zajímat pouze o perifráze související s PSD a jejich dělení dle Gómeze Torrega si představíme.

(a) **význam perfektivní** – vztahuje se ke konci nebo interupci děje či procesu
  • *acabar de + infinitiv* – konec procesu nebo děj právě dokončený, v negaci také nerozhodnost subjektu
  • *dejar de + infinitiv* – přerušení procesu bez ohledu na to, zda je děj definitivně ukončen
  • *tener + participium* – s nepřímým a přímým předmětem označuje opakovaný děj v minulosti
  • *llegar a + infinitiv* – kulminace procesu

(b) **významy inchoativní a ingresivní** – odkazují na bezprostřední začátek děje
  • *ir a + infinitiv, estar para + infinitiv, estar a punto de + infinitiv, empezar a + infinitiv, ponerse a + infinitiv, echarse a + infinitiv, explotar (romper) a + infinitiv*

(c) **významy iterativní** (opakování děje) a frekventativní (časté opakování děje)

- *soler + infinitiv* (frekventativní)
- *volver a + infinitiv* (iterativní)

(d) **významy durativní** (děj v průběhu) a progresivní (děj od „méně k více“)

- *estar + gerundium, andar + gerundium, seguir* (*continuar*) *+ gerundium, llevar + gerundium*

2. Obecně k saturativnosti

Nyní se blíže podíváme na samotný význam saturativnosti. Opakujeme, že **saturativnost** je pojem označující jeden z dílčích významů PSD, což je slovesná kategorie vyjadřující přidaný význam slovesa týkající se jeho fáze, kvality, či kvantity. Saturativnost jako taková je významem hlavně kvalitativním a vyjadřuje trvání děje až k uspokojení subjektu – slovesa jako *vysmát se* nebo *naposlouchat se*. Tento význam je možno explicitovat pomocí výrazových prostředků *dosyta, podle libosti*. V následujících kapitolách si probereme prostředky, kterými takový význam vyjadřují oba zkoumané jazyky – čeština i španělština.

2.1. Respondentní prostředky saturativnosti

Jak jsme již zmiňovali, čeština a španělština jsou typologicky odlišné jazyky, a tudíž významy PSD (a nejen to) vyjadřují různými prostředky. Zatímco čeština v tomto případě disponuje poměrně rozsáhlou sítí derivačních afixů, které se chovají produktivně a dokáží pozměnit lexikální význam slovesa dle potřeby, ve španělštině se setkáváme s mnohem větší variabilitou. Jelikož španělština kategorii PSD nevnímá tak silně jako čeština, ve většině případů nedisponuje prostředky, které by se s těmi českými stoprocentně překrývaly. Proto využívá hned několika výrazových prostředků, které má k dispozici. Těmi mohou být některé derivační afixy, lexikální prostředky jako jsou např. kvalitativní adverbia, analytická vyjádření a v neposlední řadě opisné slovesné vazby. Nyní si představíme respondentní prostředky saturativnosti v obou jazycích.

2.1.1. Saturativnost v češtině

V českém jazyce je tento význam vnímám poměrně silně, proto čeština disponuje odpovídajícími afixy, které tento význam mohou vyjadřovat. Zdůrazňujeme, že mohou, ale vždy nemusí; většina českých afixů se chová polysémně. Dále také čeština může využívat lexikálních prostředků k další explicitaci významu.

2.1.1.1. Derivační afixy

V tomto konkrétním případě nás budou zajímat **derivační prefixy**. Podle Štíchy (2013: 241) čeština disponuje 19 slovesnými prefixy a jejich použitím buď samostatně nebo se spoluformanty *se, si* můžeme pozměnit lexikální význam základového slovesa a vyjádřit

některý z významů PSD. Co se saturativnosti týče, nejproduktivnějším prefixem, který ji vyjadřuje, je prefix *vy-* se spoluformantem *se*. Štícha ve své práci (2013: 269) uvádí, že v takovém případě se význam tohoto prefixu rovná „*činnosti spojené se subjektivními pocity uspokojení*“ a jako příklady předkládá slovesa „*vyspat se, vyležet se, vystonat se, vypovídat se, vyplakat se, vytancovat se* a *vyzuřit se*“. Kromě saturativního významu tohoto prefixu uvádí ještě mnoho dalších:

- **význam vidový** (*vyfotografovat*)
- **významy směrové a lokalizační** (pohyb směrem ven - *vyběhnout*, pohyb směrem nahoru - *vyskočit*, pohyb stranou - *vyhnout se* a umístění objektu na ploše - *vysázet*)
- **významy časové** (význam ‚zvládnout, vytvořit, dokonat něco‘ – *vykonat*, význam začátku děje – *vystartovat*, význam ukončení děje – *vyhořet*)
- **významy související s objevením se, proniknutím na veřejnost** (význam vyjadřující zveřejnění informace – *vydat*)
- **významy intenzifikační** (význam intenzifikace – *vychválit*, význam saturativnosti – *viz nahoře*).

Na rozdíl od Nüblera (2017), který jako slovesa se saturativním významem uvádí i slovesa derivovaná pomocí prefixu *na-*, Štícha neuvádí tento prefix jako nositele saturativního významu, ale pouze jako nositele těchto významů:

- **význam vidový** (*nakreslit*)
- **význam malé intenzity či malého účinku započatého děje** (*naříznout*)
- **význam směrový či lokalizační** (*nasměrovat*)
- **význam manipulace s objektem** (*naleštit*)
- **význam velké intenzity děje** (*nadělat se*).

Na těchto příkladech můžeme potvrdit, že se tato slovesa skutečně chovají polysémně a nabývají hned několika významů, jak tvrdí i Pešková (2019: 353). Prefixy *vy-* a *na-* navíc patří k těm, které v češtině nabývají nejvíce významů (Štícha 2013: 266), včetně námi zkoumané saturativnosti. Je zde také třeba zdůraznit, že velmi záleží i na kontextu slovesa. V určitých kontextech takto odvozená slovesa saturativního významu nabývat nemusí, například je-li obsazena valenční pozice nepřímého předmětu či komplementu (269).

2.1.1.2. Lexikální prostředky

Vyjádření saturativního významu pomocí **lexikálních prostředků** je velmi jednoduché. Čeština má k dispozici celou škálu **kvalitativních** a **kvantitativních adverbií**, kterými takový význam můžeme vyjádřit a explicitovat. Již v kapitole 2. jsme zmínili spojení *dosyta* a *podle libosti*, ale takových výrazů existuje celá spousta, vzhledem k velkému počtu synonym, kterými čeština disponuje. Některé z nich by mohly být např. *najedl se hodně, vyspal se dobře, pořádně se vyplakal* a spousta dalších. Zkrátka pomocí takových lexikálních prostředků může čeština vyjádřit v podstatě jakoukoli míru uspokojení subjektu, a v kombinaci s derivovaným saturativním slovesem v promluvě postihnout zcela úplně saturativní význam.

2.1.2. Saturativnost ve španělštině

Ve španělském jazyce je na kategorii PSD nahlíženo poměrně odlišně, než v češtině. Už jsme zmiňovali, že ve španělštině je obecná tendence kategorii PSD zaměňovat s kategorií aspektu, tudíž není mluvčími a autory vnímána tak silně, jako v češtině. Určité významy, zejména významy fázové a kvantitativní, však lze ve španělštině některými systémovými prostředky postihnout. Nejčastěji to bývají opisné slovesné vazby a lexikální prostředky, jako například opis, užití vhodných kvalitativních/kvantitativních adverbií či lexikum s inherentním významem PSD. Můžeme se ale setkat i s pár derivačními afixy, či s analytickými vyjádřeními. Konkrétně význam saturativní není ve španělském jazyce vnímám tak silně, jako v tom českém, a odpovídajících prostředků není velké množství. Zde se nejčastěji setkáme hlavně s lexikálními prostředky a s vazbou *hartarse de + infinitiv*[2].

2.1.2.1. Lexikální prostředky

V první řadě je třeba zmínit, že se ve španělštině málokdy setkáme s ryzím saturativním významem; často bývá neutralizován použitím pouze základového slovesa. Pokud se ale se saturativním významem ve španělštině setkáme, nejčastěji je vyjádřen prostřednictvím **lexikálního prostředku**, zejména pomocí **kvalitativního** či **kvantitativního adverbia**. Mohly by to být výrazy jako např. *dormí bien* (*vyspal se dobře*), *comí a gusto* (*najedl se*

[2] García Fernández a kol. (2006) tuto vazbu neřadí mezi opisné slovesné vazby, a tudíž ji ani my tak nebudeme označovat.

podle libosti), *comí hasta la saciedad* (*najedl se dosyta*), *dormí suficientemente* (*vyspal se dostatečně*), aj.; zkrátka takové, které nějak vyjadřují pocit uspokojení subjektu.

Dalším vhodným lexikálním prostředkem je také **opis**. Jak uvádí Pešková (2018: 79) ve svém výzkumu, mohou to být lexikální opisy jako např. *se quedaron satisfechos de mirar* (*vynadívali* se) nebo *estaba harto de mirar* (*vynadíval se*).

V neposlední řadě to mohou být také **slovesa inherentně saturativní**, jako třeba *saciar* (*nasytit*), *hartar* (*nasytit*), *satisfacer* (*uspokojit), llenar* (*naplnit*), *atiborrar* (*nacpat*) nebo *henchir* (*plnit*).

2.1.2.2. Vazba hartarse de + infinitiv

Asi nejpřesnějším respondentem saturativního významu ve španělštině je **vazba *hartarse de + infinitv***. Pomocí inherentně saturativního polopomocného slovesa *hartarse* můžeme kromě gramatických informací vyjádřit také PSD a pomocí neosobního infinitivního tvaru jakéhokoli plnovýznamového slovesa pak vyjádříme význam celého predikátu. Tímto způsobem můžeme přisoudit saturativní význam téměř jakémukoli slovesu. Pešková (2018: 75) ve svém výzkumu uvádí příklady jako *se hartaron de reír* (*vysmály se*), *se iba a hartar de respirar* (*naloká se vzduchu*), *se hartó de llorar* (*vyplakal se*) nebo *se hartó de toser y de echar flemas* (*vykašlal se a vychrchlal se*). Samozřejmě bychom mohli použít i některá ze synonym slovesa *hartarse* a užít jiné vazby, například *saciarse de + infinitiv*.

3. Závěr teoretické části

V teoretické části této bakalářské práce jsme se zabývali uvedením problematiky aspektu, povahy slovesného děje a saturativnosti. Nejdříve jsme si vysvětlili, že zkoumané jazyky, čeština a španělština, jsou typologicky odlišné a tudíž k popisování skutečností a vyjadřování významů užívají různých prostředků. Také se i na některé z kategorií se oba dívají odlišně – v českém jazyce se aspekt a kategorie PSD rozlišuje, ve španělštině tomu tak není. Z toho důvodu jsme se na každý jev vždy dívali pohledem obou jazyků zvlášť.

Jako první jsme si představili pojem **aspekt** pohledem českého jazyka. Řekli jsme si, že je to jedna z kategorií slovesa, která popisuje děj s ohledem na jeho zavrženost (**dokonavost**) či nezavrženost (**nedokonavost**). Dále jsme zjistili, že vidové dvojice v češtině tvoříme prostřednictvím **derivačních afixů**, a že kategorie aspektu je v češtině úzce spjata s kategorií PSD, díky čemuž se většina gramatiků přiklání k tomu, že v češtině je vid kategorií spíše **lexikální**, tedy slovotvornou. Uvedli jsme několik příkladů, které toto tvrzení podporují, a jimiž jsou např.: existence **19 derivačních prefixů** a **6 derivačních sufixů** pozměňujících lexikální význam původního slovesa, dále existence tzv. **sekundárních imperfektiv**, která odvozujeme od předponových sloves dokonavých a která se posléze významově liší od původních imperfektiv, či problematika **vidu záporného imperativu**, při níž můžeme pozorovat různé významy promluv na úrovni pragmatiky. Dále jsme si řekli něco málo o **cílovosti** sloves a o tom, že ne každá slovesa mohou tvořit vidové dvojice; těmi jsou tzv. **imperfektiva tantum**, která jsou necílová. V neposlední řadě jsme si také řekli něco o speciálních případech aspektu. Těmi byly například speciální třídy sloves dokonavých, **slovesa okamžitá** (u kterých splývá začátek s koncem děje - *bodnout*) a **kapacitativa** (vyjadřující význam schopnosti vykonat určité množství děje za nějaký čas - *uzvednout*). Dále jsme zmínili **frekventativa**, která jsou speciální třídou sloves nedokonavých, tvoří vidové dvojice se slovesy okamžitými a která vyjadřují rychlé opakování krátkých dějů těsně za sebou – *bodat*. Upozornili jsme také na **souvislost vidu s časem** a na neschopnost dokonavých sloves vyjádřit přítomnost (prézentní tvary mají význam budoucnosti). Další zvláštní skupinou byla **iterativa**, která společně s dokonavostí a nedokonavostí tvoří subkategorii vidu, a která poukazují na opakovanost děje – *dělávala.* Nakonec jsme věnovali pozornost **slovesům obouvidovým**, jimiž jsou hlavně slovesa cizího původu a u kterých se rozdíl mezi dokonavostí a nedokonavostí stírá, proto se objevila tendence vyjadřovat dokonavost explicitně pomocí prefixu *z-* (*zlegalizovat*).

Poté jsme se na aspekt podívali také pohledem španělštiny. Tam jsme zjistili, že ve španělštině existují dva aspektové významy - **perfektivnost** a **imperfektivnost** – a že k jejich vyjádření je zapotřebí kombinace času, modu a kategorie PSD. Dozvěděli jsme se o tzv. **modotemporálních paradigmatech**, která jsou buď perfektivní, imperfektivní anebo aspektově bezpříznaková, a jejich klasifikaci jsme shrnuli do tabulky (Tabulka č.1). Zjednodušeně jsme si však řekli, že význam perfektivní vyjadřují všechny složené časy a význam imperfektivní všechny ostatní časy. Upozornili jsme i na **opisné slovesné vazby**, které ve španělštině vyjadřují některé aspektové významy, a jejichž existence poukazuje spíše na **gramatickou povahu** této kategorie ve španělštině. Poté jsme zmínili také že ve španělštině existují i určitá slovesa, která sama o sobě vyjadřují význam buď kontinuální (**nekonkluzivní**) či význam završenosti (**konkluzivní**). Co slovesa vyjadřují v kombinacích s perfektivními a imperfektivními významy jsme shrnuli do tabulky (Tabulka č.2). Nakonec jsme upozornili i na to, že RAE aspekt dělí na **aspekt syntaktický** (vyjádřený prostřednictvím opisných slovesných vazeb), **aspekt lexikální** (vyjádřený pomocí sloves konkluzivních a nekonkluzivních) a **aspekt morfologický** (realizace pomocí času, modu a PSD).

Dále jsme se věnovali **kategorii PSD** pohledem češtiny. Definujeme ji jako kategorii vyjadřující různé typy modifikace původního významu slovesa s ohledem na fázi, kvantitu a kvalitu děje. Je úzce spjata s kategorií aspektu; vyjadřujeme ji stejnými prostředky, tedy **derivačními afixy** (a navíc také klitickými morfémy *se*, *si*), ale oproti aspektu dokonavému, který vyjadřuje časové ohraničení děje, PSD navíc pozměňuje sémantický obsah slovesa. Je to tedy **lexikální** kategorie. V rámci českého jazyka má PSD celou řadu koncepcí, ale **dva přístupy** převažují. První koncepce tuto kategorii považuje za **derivační**, tudíž sem řadíme slovesa, která byla derivovaná od jiných a jejichž základní význam byl nějak pozměněn. Ve vztahu k této koncepci však vznikají určité problémy s určením sloves, která do jisté míry ztratila spojitost se základovým slovesem, a proto se zde objevuje také termín **obecný charakter slovesného děje**. Druhá koncepce nehledí na to, jestli bylo sloveso derivováno od jiného a sleduje jen společné **sémantické rysy** sloves a spojuje je do skupin. Ve spojení s touto koncepcí se také objevuje nový termín **aktionalita**. Klasifikaci dílčích významů PSD dle Nüblera v souladu s druhou koncepcí jsme shrnuli v kapitole 1.3.1. Obecně je můžeme rozdělit na významy **fázové** (počátek a konec děje), významy **kvantitativní** a významy **kvalitativní**.

V návaznosti na to jsme se na kategorii PSD podívali pohledem španělštiny. Zjistili jsme, že ve španělštině její diferenciace od aspektu není vnímána tak silně a že se často uvádí jako podkategorie aspektu. Avšak jejich diferenciaci můžeme vnímat v tom, že se obě kategorie dají v rámci jedné promluvy poměrně volně kombinovat. Tyto významy ve španělštině nejčastěji vyjadřujeme **perifrastickými vazbami**, což z ní činí spíše **gramatickou** kategorii. V kapitole 1.4.1. jsme shrnuli klasifikaci těchto významů ve španělštině dle Zavadila s Čermákem. Ve zkratce ve španělštině rozlišujeme významy **fázové** a významy **kvantitativní**. Fázové významy ještě dělíme na **ingresivní** (počátek děje), **durativní** (průběh děje) a **terminativní** (konec děje). Významy kvantitativní pak rozlišujeme podle **iterativnosti**, **frekventativnosti** a **habituálnosti**. Samostatně jsou pak stavěny významy **rezultativní**. Nakonec jsme si také představili **perifráze související s PSD** podle Gómeze Torrega, který je rozděluje na ty, které vyjadřují významy **perfektivní**, významy **inchoativní a ingresivní**, významy **iterativní** a významy **durativní**.

Poté jsme se přesunuli k samotnému jádru práce, tedy k **saturativnosti** konkrétně. Obecně jsme si vysvětlili, že je to jeden z dílčích významů kategorie PSD, který vyjadřuje průběh děje až k uspokojení subjektu a který můžeme explicitovat pomocí spojení *dosyta, podle libosti*. Nastínili jsme také, že čeština i španělština vyjadřují tento význam PSD odlišně, protože na tuto kategorii odlišně pohlížejí, jak už bylo řečeno. V dalších dílčích podkapitolách jsme si uvedli respondentní prostředky saturativnosti v obou jazycích.

Z pohledu češtiny jsme si vysvětlili, že je tento význam mluvčími a autory vnímán velmi silně, a proto čeština disponuje přesnými prostředky, kterými tento význam vyjádřit. Těmi jsou derivační prefixy ***vy***- a ***na***-. Také jsme zdůraznili, že se tyto prefixy chovají **polysémně** a kromě významu saturativnosti nabývají ještě mnoha dalších, které jsme si v kapitole 2.1.1.1. předložili. Z toho plyne i to, že význam sloves s těmito prefixy je silně vázán na **kontext** a ne vždy musí tato slovesa nabývat saturativních významů. Také jsme si řekli, že můžeme v češtině pro vyjádření saturativního významu využít i **lexikálních prostředků**, především **kvalitativních** a **kvantitativních adverbií**.

S ohledem na španělštinu jsme upozornili na to, že tato kategorie a význam saturativnosti není vnímána tak silně a španělština nedisponuje konkrétními prostředky pro jejich vyjadřování, tudíž můžeme mezi respondenty očekávat velkou **variabilitu**. Nejčastějšími prostředky bývají ty **lexikální**, jako **kvalitativní** či **kvantitativní adverbia** anebo vhodné

opisy, či **lexikum inherentně saturativní**. Nakonec jsme došli k závěru, že zřejmě nejpřesnějším respondentem saturativnosti ve španělštině je vazba ***hartarse de + infinitiv***.

4. Metodologický úvod praxe

V praktické části této bakalářské práce se budeme zabývat respondentními prostředky sloves se saturativním významem v českém a španělském jazyce. Jinak řečeno můžeme buď zkoumat, jaké prostředky překladatelé volí pro překlad českých sloves se saturativním významem do španělštiny, či v jakých případech bylo pro překlad ze španělštiny do češtiny použito sloveso se saturativním významem.

Tato bakalářská práce volně navazuje na práci J. Peškové (2018)[3], která se zabývala několika vybranými významy PSD, včetně sloves typu saturativa, a předmětem jejího výzkumu byly české beletristické texty přeložené do španělštiny. V naší práci se pokusíme toto spektrum rozšířit a zaměříme se primárně na španělské beletristické texty přeložené do češtiny.

Cílem našeho zkoumání je zjistit, kdy a proč čeští překladatelé zvolili sloveso se saturativním významem. Očekáváme, že překladatelé se takové významy sloves budou přinejmenším snažit zachovat, případně bude docházet dokonce k jejich explicitaci. Některé z předpokládaných respondentů saturativního významu ve španělštině jsou lexikální prostředky jako například kvalitativní adverbia, lexikum inherentně saturativní či vazba *hartarse de + infinitiv*.

K výzkumu využijeme Český národní korpus (ČNK), pomocí něhož provedeme kontrastivní analýzu vybraných sloves. Těmito slovesy jsou ***vykřičet se, vynadívat se, vyplakat se, vypovídat se, vyřádit se, vyspat se*** a ***najíst se***. Zde je třeba zmínit, že ne v každém kontextu tato slovesa nabývají saturativního významu. Takové případy bude potřeba vyřadit, protože nejsou předmětem našeho zkoumání.

4.1. ČNK a postup při analýze

ČNK je projekt, který byl spuštěn v roce 1994 za účelem vytvářet a zpřístupňovat jazyková data. Elektronické korpusy synchronní/diachronní, mluvené/psané a paralelní/jednojazyčné poskytují přístup k více než třem miliardám slov shromážděných z různých zdrojů. Provoz tohoto projektu zajišťují pracovníci Ústavu Českého národního korpusu a Ústavu teoretické a komputační lingvistiky Filozofické fakulty Univerzity

[3] PEŠKOVÁ, Jana. *Kontrastivní analýza vybraných významů povahy slovesného děje v češtině a ve španělštině*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Epistémé.Theoria, 2018. ISBN 978-80-7394-717-0

Karlovy. Na sběru materiálů a dalších činnostech se však podílejí více než dvě stovky externistů z celé ČR[4]. K naší práci konkrétně využijeme aplikaci KonText a paralelní korpus InterCorp. Ze všeho nejdříve se přihlásíme, aby korpus byl plně funkční, a zvolíme aplikaci KonText. Jako hlavní korpus zvolíme InterCorp v13 – Czech a v sekci **Zarovnané korpusy** zase vybereme InterCorp v13 – Spanish.

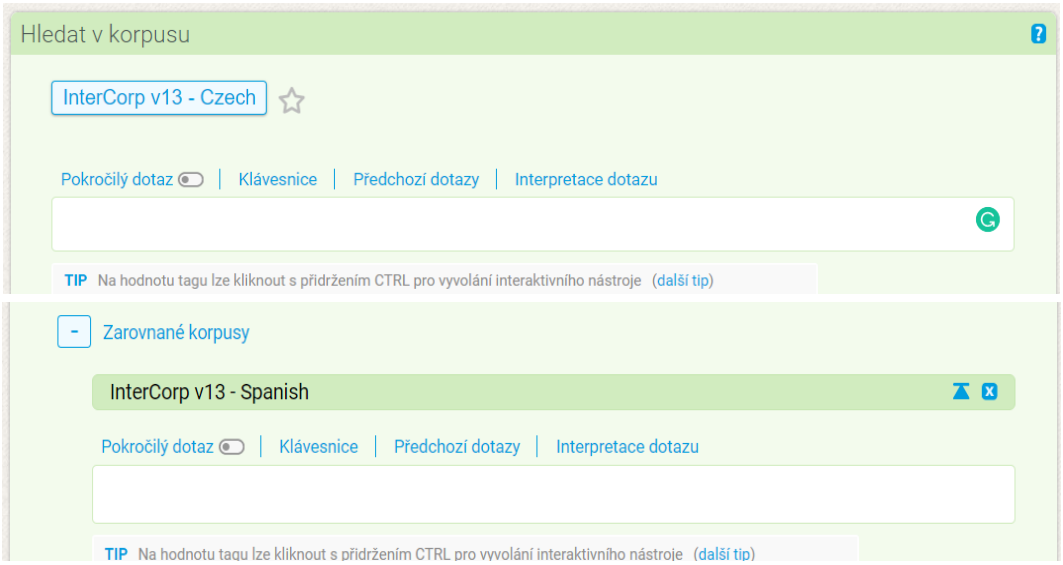

Dále v sekci **Omezit hledání** pomocí specifikace **text.group** navolíme *Core* (beletrie) a pomocí specifikace **text.scrlang** zvolíme zkratku *es*, chceme-li hledat ve španělských textech přeložených do češtiny.

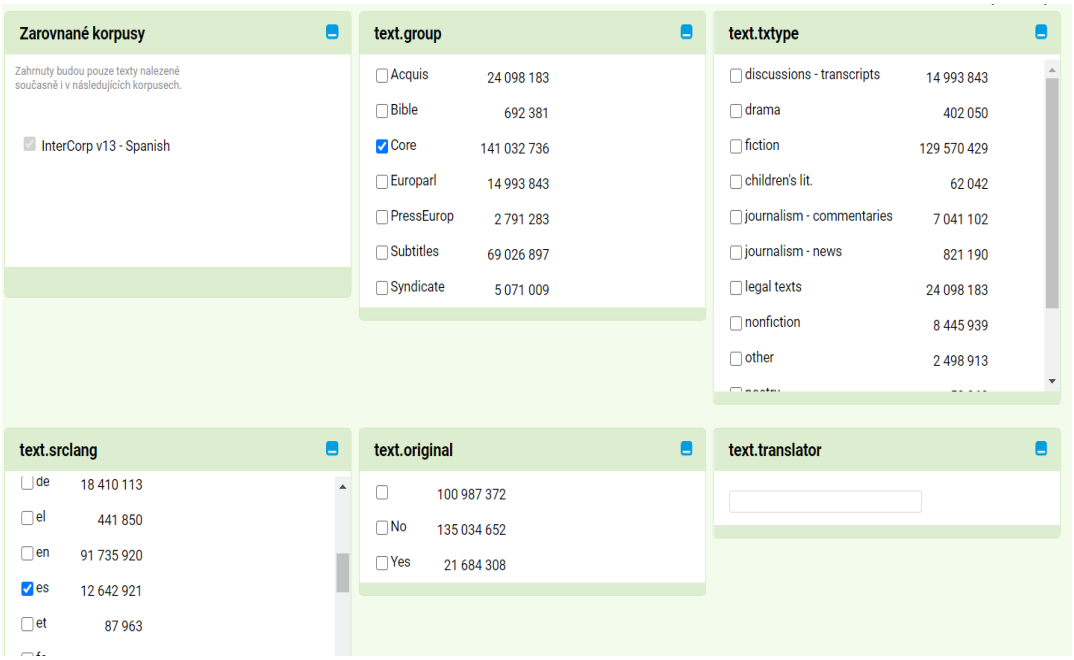

[4] *Příručka ČNK* [online]. Praha: Příručka ČNK, 2020 [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: https://wiki.korpus.cz/doku.php

Pak už můžeme zadat dotaz v sekci hlavního korpusu (zadáváme vždy *lemma*, tedy základní tvar slova, nebo-li infinitiv bez klitického morfému *se/si*).

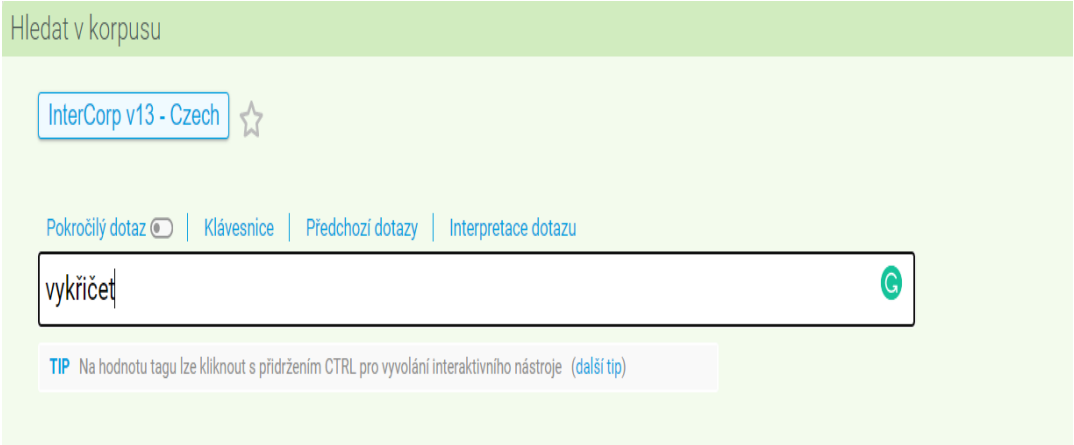

4.2. Vykřičet se

Sloveso *vykřičet se* v korpusu čítalo celkem 21 výskytů, a to v českých překladech 17 španělských děl beletrie. Případy, ve kterých bylo při českém překladu použito saturativní sloveso, a jejich procentuální zastoupení jsou zobrazeny v Grafu č.1.

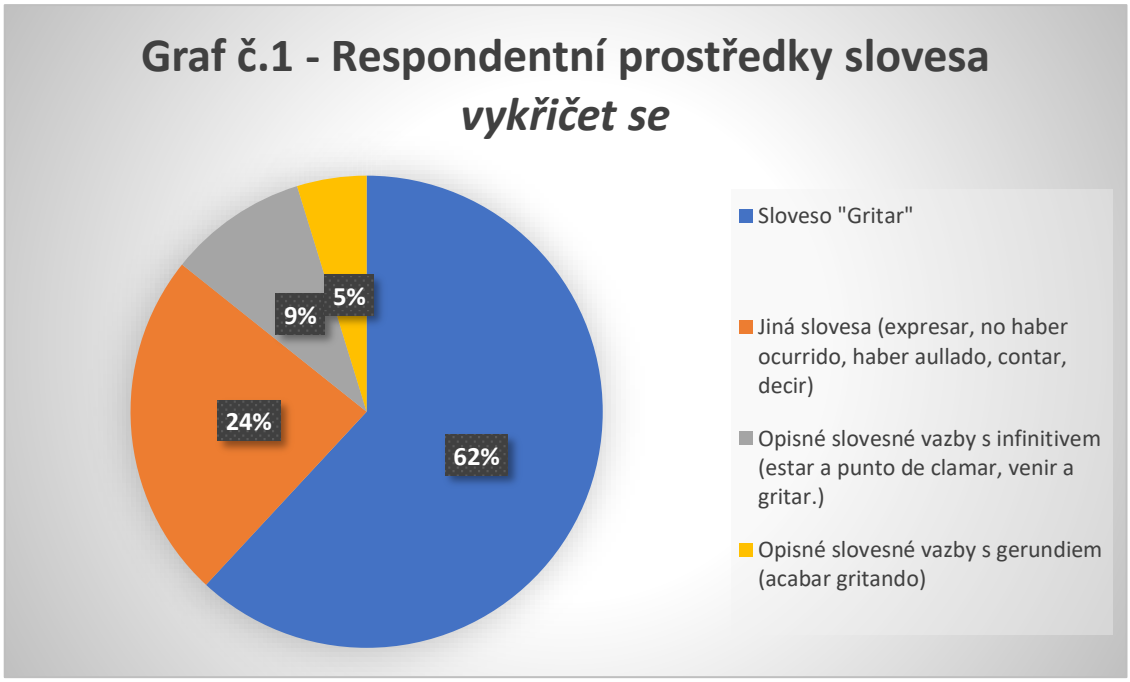

Téměř ve všech případech se však ve španělštině původně nejednalo o saturativní význam, a přesto jej čeští překladatelé ve svých textech akcentovali. Většinou můžeme jen spekulovat, co je k tomu vedlo; v mnoha případech nebyla kategorie PSD v predikátu

nijak obsažena (příklady [1] a [2]), a pokud ano, jednalo se o jiný dílčí význam této kategorie (ingresivnost v příkladu [3] a terminativnost v příkladu [4]).

[1] (…), porque la sacaba de quicio que él no pudiera oír dentro del cajón los improperios que quería **gritarle**: (…)

(…), poněvadž nesnesla pomyšlení, že doktor Urbino nemůže v truhle slyšet všechny ty urážky, které na něj chtěla **vykřičet**: (…)
(Gabriel García Márquez, *El amor en los tiempos del cólera*, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2003.)

[2] (…), y **habían aullado** su miedo y su valor humilde en la oscilante arboladura, (…)

(…), a **vykřičeli** svůj strach i svou prostou odvahu do rozkymácených stěžňů, (…)
(Arturo Pérez-Reverte, *La carta esférica*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2002.)

[3] Cuando el sueño venció el temor a las amenazas que me rodeaban, **estaba a punto** de capitular — **de clamar** mi miedo — , para oír voces de hombres.

Než spánek zvítězil nad bázní a hrozbami, jež mě obklopovaly, **byl bych už málem** kapituloval – **vykřičel** svůj strach – , abych uslyšel hlasy lidí.
(Alejo Carpentier, *Los pasos perdidos*, přeložil: Eduard Hodoušek, Praha, 1979.)

[4] Porque si no, me atormentaría tanto, tanto, que **acabaría gritándola** en medio de la plaza, (…)

Protože jinak by mě tak strašlivě mučila, že **bych ji** nakonec **musel vykřičet** na ulici, (…)
(Miguel de Unamuno, *San Manuel, mártir*, přeložila: Martina Slavinská, Brno, 1999.)

Důvodem může být stylizace textu, jež se v těchto konkrétních kontextech nabízí, hlavně s ohledem na přirozenost a plynulost jazyka. Příklad [5] byl jediným, kdy se i ve španělštině skutečně jednalo o saturativní význam, vyjádřený lexikálně, pomocí derivovaného slovesa s inherentním významem saturativnosti. V češtině byl tento význam zachován.

[5] El pobre pueblo acude queriendo divertirse, olvidar sus penurias, **desahogar a gritos** su humillada existencia.

Ubohý lid přijde, aby se pobavil, zapomněl na své strasti, **vykřičel se** ze své pokořené existence.
(Augusto Roa Bastos, Yo el supremo, přeložil: Josef Forbelský, Praha, 1982.)

4.3. Vynadívat se

V případě slovesa *vynadívat se* nám korpus poskytl 13 výsledků pocházejících z celkem 10 španělských děl přeložených do češtiny. Španělské ekvivalenty tohoto slovesa jsou zobrazeny v Grafu č.2.

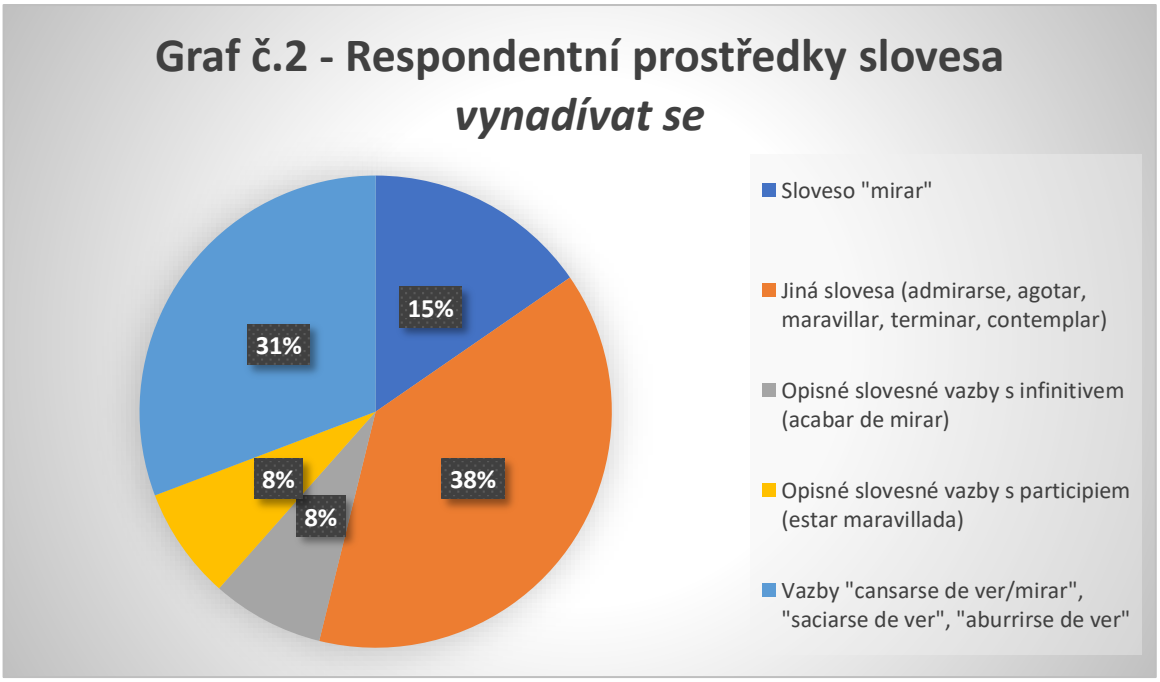

Tentokrát jsme narazili hned na několik případů, celkem 7, kdy byl saturativní význam vyjádřen již v originále, buď pomocí slovesa s inherentním významem saturativnosti (příklad [6]) či pomocí kvalitativního adverbia (příklad [7]). Čeští překladatelé jej samozřejmě zachovali, či dokonce zdůraznili pomocí obdobných prostředků.

[6] (…), espera que Lola **se haya saciado de ver** la foto, (…)

(…), počká, až **se** Lola dosyta **vynadívá** na fotku, (…)
(Pedro Almodóvar, *Todo sobre mi madre*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2005.)

[7] (…) se acodaba en el pasamanos de la escalera **para mirar** y oír a gusto - , (…)

(…) se opřel o zábradlí schodiště, aby se na ně mohl dosyta **vynadívat** a poslechnout si je - , (…)
(Julio Cortázar, *Rayuela*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2001.)

I přesto jsme znovu objevili několik případů, kdy v češtině překladatelé saturativní význam akcentovali. V příkladu [8] se ve španělštině původně jednalo o terminativní (konkluzivní) význam, v příkladu [9] o rezultativní a v příkladu [10] nebyl původně žádný význam PSD nijak postižen.

[8] (…), llevaba puestas unas antiparras, aunque se las ponía y se las quitaba continuamente en cuanto **acababa de mirar** o leer una cosa, (…)

(…) a taky brýle, i když si je bezustání nasazoval a zase sundaval, jakmile něco dočetl, nebo **se vynadíval** na cokoliv, (…)
(José Jiménez Lozano, *El Mudejarillo*, přeložila: Jana Novotná, Praha, 1998.)

Zde můžeme vidět, že konkluzivní význam predikátu *acababa de mirar o leer* označující děj dokončovaný v poslední fázi, převzalo pouze české (finitivní) sloveso *dočetl*. Důvodem explicitace saturativnosti u slovesa *vynadíval se* byla zřejmě snaha o srozumitelnost či stylizaci textu. Pokud bychom chtěli zachovat původní význam, mohli bychom zvolit např. sloveso *doprohlédnout*.

[9] Tú **estabas maravillada** por la belleza de la imagen, (…)

Ty **ses nemohla vynadívat** na krásu toho obrazu, (…)
(Arturo Pérez-Reverte, *La tabla de Flandes*, přeložila: Bronislava Skalická, Frýdek-Místek, 1997.)

[10] **Me maravilló verte** feliz, (…)

„**Nemohl jsem se vynadívat**, jak jsi šťastná, (…)
(Arturo Pérez-Reverte, *La tabla de Flandes*, přeložila: Bronislava Skalická, Frýdek-Místek, 1997.)

U těchto dvou příkladů důvod akcentace saturativnosti není zcela zřejmý, avšak čeština je jazyk bohatý; autoři a překladatelé mají k dispozici velmi širokou škálu synonym, a tudíž není divu, že se snaží vytvářet rozmanité texty a hledat cesty, jak díla ještě více

obohatit. Kdybychom přeci jen chtěli zachovat původní význam, zvolili bychom výrazy jako „*Byla jsi ohromena (…)*“ a „*Ohromovalo mě vidět tě šťastnou (…)*“.

4.4. Vyplakat se

Sloveso *vyplakat se* se v korpusu objevovalo relativně často. Celkem jsme shromáždili 40 výskytů pocházejících z 30 španělských děl přeložených do českého jazyka. Odpovídající výrazy ve španělském jazyce jsme kvantifikovali a zanesli do Grafu č.3.

Celkem v 8 případech ze 40 se jednalo o shodu mezi oběma jazyky, kdy čeští překladatelé zachovali již v originále obsažený saturativní význam, nebo jej ještě více zdůraznili. Ve španělštině byl saturativní význam vyjádřen buď pomocí kvalitativního adverbia (příklad [11]), vedlejší věty příslovečné (příklad [12]) nebo pomocí slovesa s inherentním saturativním významem (příklad [13]).

[11] Pero cuando me levanté y fui al baño (¡a hacer alguna necesidad o **a llorar** a gusto!), (…)

Ale když jsem vstal a šel na záchod (možná vykonat potřebu, možná **se** dosyta **vyplakat**!), (…)
(Roberto Bolaño, *Los detectives salvajes*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2008.)

[12] Le aconsejó que **llorara** cuanto quisiera, sin pudor, (…)

Poradil jí, ať se nestydí a dosyta **se vypláče**, (…)
(Gabriel García Márquez, *El amor en los tiempos del cólera*, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2003.)

[13] Lo dejó besar su mano y, con la mirada ausente, esperó que el negro **se desahogara llorando**.

Dovolil, aby mu černoch políbil ruku, a s nepřítomným pohledem počkal, až **se vypláče**.
(Mario Vargas Llosa, *Guerra del fin del mundo*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 1989.)

Zvláštním případem je příklad [14]. Poprvé se zde setkáváme s vazbou *hartarse de + infinitiv*, která je ve španělském jazyce pro vyjádření saturativního významu typická. Zde vznikla poměrně složitá syntaktická konstrukce a při překladu do češtiny se z původně jednoho slovesa „*se había hartado de (…)*" stala dvě – „*štvalo ji*" a „*(se chodí) vyplakat*", z nichž saturativní význam zachovalo pouze to druhé.

[14] **Se había hartado de servir de paño de lágrimas** a lagartonas que achacaban las infidelidades de sus maridos a la intrínseca maldad machista, (…)

Štvalo ji, jak **se** k ní spousta prohnaných žen chodí **vyplakat** z nevěry svých manželů, kterou považovaly za vrozenou vadu prolhaného machistického světa, (…)
(Maruja Torres, *Mientras vivimos*, přeložil: Radovan Beneš, Praha, 2004.)

Příklad [15] byl dalším případem, kdy původně jiný dílčí význam kategorie PSD (zde konkrétně význam terminativní, vyjádřený slovesem s inherentně terminativním významem) nebyl reflektován a místo toho byl nahrazen významem saturativním. Důvodem byla pravděpodobně opět větší srozumitelnost textu v cílovém jazyce.

[15] Ella lo dejó **terminar**, rascándole la cabeza con la yema de los dedos, (…)

Pilar Ternerová ho bříšky prstů hladila po hlavě a nechala ho **vyplakat**; (…)
(Gabriel García Márquez, *Cien años de Soledad*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2003.)

V ostatních případech se opět jednalo o explicitaci saturativního významu u sloves původně nijak specifikovaných s ohledem na kategorii PSD. Většinou byla použita

varianta základového slovesa *llorar* (příklad [16]) nebo jiné sloveso/fráze s podobným významem (příklad [17]). Čeští překladatelé znovu volí saturativní slovesa jako varianty srozumitelnější, plynulejší a stylisticky příznakovější.

[16] Nívea, que **había llorado** todas sus lágrimas, (…)

Nívea, která už **vyplakala** všechny své slzy, (…)
(Isabel Allende, *Casa de los espíritus*, přeložila: Hana Posseltová-Ledererová, Praha, 2002.)

[17] (…), todo el mundo **tiene un montón de lágrimas por derramar** en la vida, (…)

(…), že každý z nás **musí** v životě **vyplakat svůj příděl slz**, (…)
(Miguel Delibes, *Cinco horas con Mario*, přeložila: Jana Novotná, Praha, 1986.)

4.5. Vypovídat se

Sloveso *vypovídat se* mělo v korpusu celkem 92 výskytů. Po bližším přezkoumání jsme však do analýzy zahrnuli jen 13 případů, kdy sloveso v češtině skutečně nabývalo saturativního významu. Respondenty těchto 13 saturativních sloves, pocházejících z českých překladů 12 španělských beletristických děl, lze nalézt v Grafu č.4.

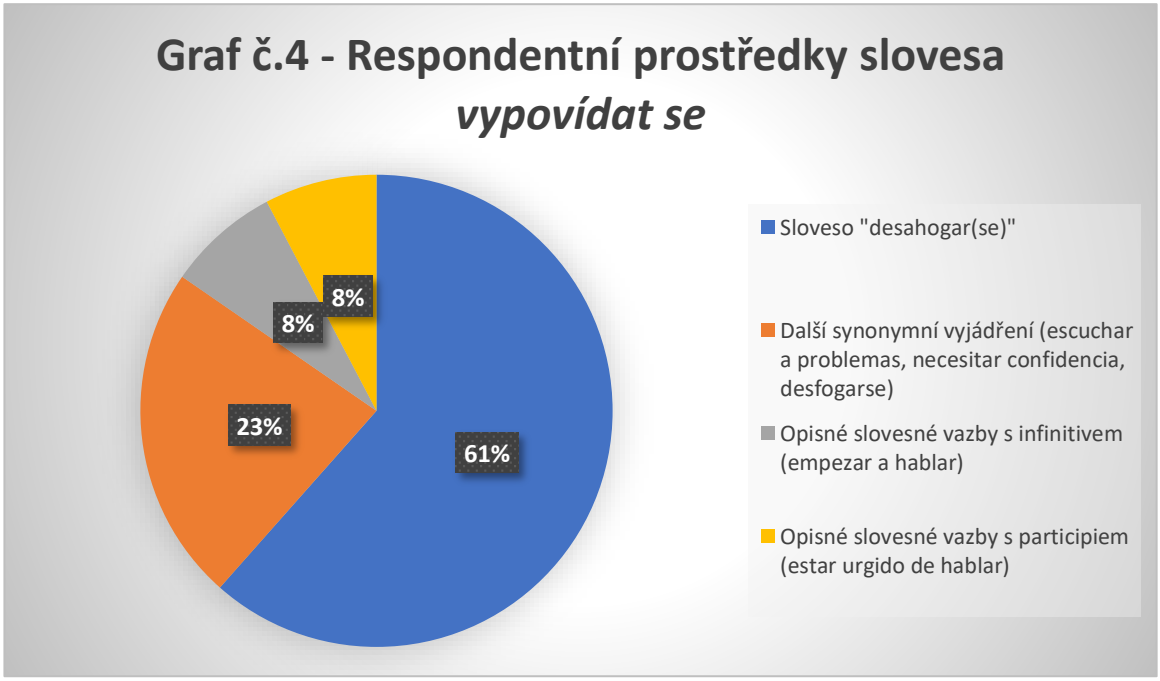

Celkem v 9 případech se ve španělštině jednalo o původní saturativní význam, který čeští překladatelé samozřejmě jako vždy zachovali. Tento význam byl ve španělštině vyjádřen slovesem inherentně saturativním (příklady [18] a [19]).

[18] (…), no me estaba contando la movida sólo para **desahogarse**.

(…), nevyprávěla mi všechno, jen aby **se vypovídala**.
(Pablo Tusset, *Lo mejor que le puede pasar a un cruasán*, přeložil: Ondřej Nekola, Praha, 2007.)

[19] Los monjes lo dejaron **desfogarse**, sin abrir la boca.

Mniši ho nechali **vypovídat** a sami mlčeli.
(Mario Vargas Llosa, *El sueño celta*, přeložila: Jana Novotná, Praha, 2011.)

Znovu jsme se také setkali s případy, kdy překladatelé nereflektovali původně jiný význam PSD a místo něj zdůraznili význam saturativní. V příkladu [20] se jednalo o ingresivní význam a v příkladu [21] o význam rezultativní.

[20] O saber que una puede **empezar a hablar**, decir algo que no diría a nadie, (…)
Anebo za pocit, že **se** můžete **vypovídat**, svěřit se s něčím, co byste nikomu neřekla, (…)
(Julio Cortázar, *Los premios*, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2007.)

[21] **Estaban** tan **urgidos de hablar**, de contar las cosas que les sobrevenían (…)

Tak nutně **se potřebovali vypovídat**, vyprávět, co se jim děje, (…)
(Mario Vargas Llosa, *El sueño celta*, přeložila: Jana Novotná, Praha, 2011.)

V obou těchto případech by český překlad zachováním původního významu PSD spíše utrpěl, a nezněl by dostatečně přirozeně. Kromě saturativního významu bychom zde mohli přemýšlet také nad výběrem významu delimitativního (tj. označení krátkého trvání děje – *promluvit si*), ale s ohledem na to, že při překladu závisí také na překladatelově idiolektu (Pešková 2018: 135), volba saturativního významu je zde taktéž na místě.

Příklady [22] a [23] opět poukazují na akcentaci saturativního významu v případě, kdy v originále žádný význam PSD nebyl postižen. Navíc si zde prostředky v obou jazycích stoprocentně neodpovídají a určité informace se v překladu ztratily, našemu porozumění překladu to ale nijak nebrání.

[22] Nuestra casa estaba siempre llena de amigos y amigas, la mayoría de ellos gays, que venían a que Cat **escuchara sus problemas**.

Náš byt byl vždycky plný přátel a přítelkyň , většinou gayů , kteří **se** chodili ke Cat **vypovídat**.
(Lucía Etxebarria, *Beatriz y los cuerpos celestes*, přeložila: Hana Kloubová, Praha, 2011.)

[23] Como Augusto **necesitaba confidencia** se dirigió al Casino, a ver a Víctor, su amigote, (…)

Augusto **se potřeboval** někomu **důvěrně vypovídat**, zamířil tedy do Kasina za starým kamarádem Victorem.
(Miguel de Unamuno, *Niebla*, přeložila: Alena Ondrušková, Praha, 1971.)

Jak již bylo zmíněno na začátku kapitoly, ne všechny výsledky v korpusu jsme zahrnuly do analýzy, protože neodpovídaly našim parametrům. Přesto bychom je chtěli alespoň krátce zmínit. Celkem 79 výsledků v korpusu čítaly případy, kdy sloveso *vypovídat se* nebylo v češtině nositelem saturativního významu, ale nabývalo synonymního významu se slovesy *nefungovat/přestat sloužit* (příklad [24]), *prokazovat* (příklad [25]), *svědčit* (příklad [26]) a *vyhnat/vyhodit/vykázat/vyhostit* (příklad [27]). Tato polysémie se projevuje zejména v případech, kdy se slovesem není použito zvratného zájmena *se*.

[24] Dormía mal, sufría atroces pesadillas, **me fallaba** el entendimiento, (…)

Špatně jsem spala, pronásledovaly mě hrůzyplné sny, rozum **mi vypovídal** službu, (…)
(Isabel Allende, *Eva Luna*, přeložila: Alena Jurionová, Praha, 2006.)

[25] (…) la crueldad con la que le había arrancado la piel del rostro **denunciaba** la brutal torpeza (…)

(…), ale krutost, s níž byla stažena kůže z obličeje, **vypovídala** o brutální hrubosti, (…)
(Federico Andahazi, *El secreto de los flamencos*, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2003.)

[26] Robo con fuerza, y ya se veía **declarando** ante el jurado: (…)

„Krádež s vloupáním," viděl už sám sebe, jak **vypovídá** před soudem: (…)
(Reinaldo Arenas, *El portero*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2006.)

[27] (…) aleja de sí a sus compinches, al pobre Welles lo **destierra** (…)

(…ú vyhání od sebe své kumpány, chudáka Wellese **vypovídá** ze země, (…)

(Javier Marías, *Mañana en la batalla piensa en mí*, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 1999.)

Ve všech těchto případech se v korpusu objevovala celá řada španělských respondentů. Pro význam *nefungovat/přestat sloužit* to byla nejčastěji slovesa *fallar, flaquear* a *obedecer*. Významu *prokázat* odpovídalo v největší míře sloveso *decir algo de/sobre*, ale také slovesa *es prueba de, denunciar, narrar, hablar de, representar, portrar, referir, expresar, contar, retratar, significar, anunciar, mostrar, enunciar* a *comentar*. Nejčastějším respondentem významu *svědčit* bylo sloveso *declarar*, ale dále také *confesar, hablar, oficiar, contar, informar, relatar, dar testimonio* a *testimoniar*. A konečně pro význam *vyhnat/vyhodit/vykázat/vyhostit* to byla slovesa *desterrar* a *expulsar*.

4.6. Vyřádit se

Se slovesem *vyřádit se* jsme se v korpusu setkali poměrně málo. Dokázali jsme shromáždit celkem 9 výsledků z 9 španělských děl beletrie přeložených do češtiny. Jejich odpovídající výrazy ve španělském jazyce jsou k nalezení v Grafu č.5.

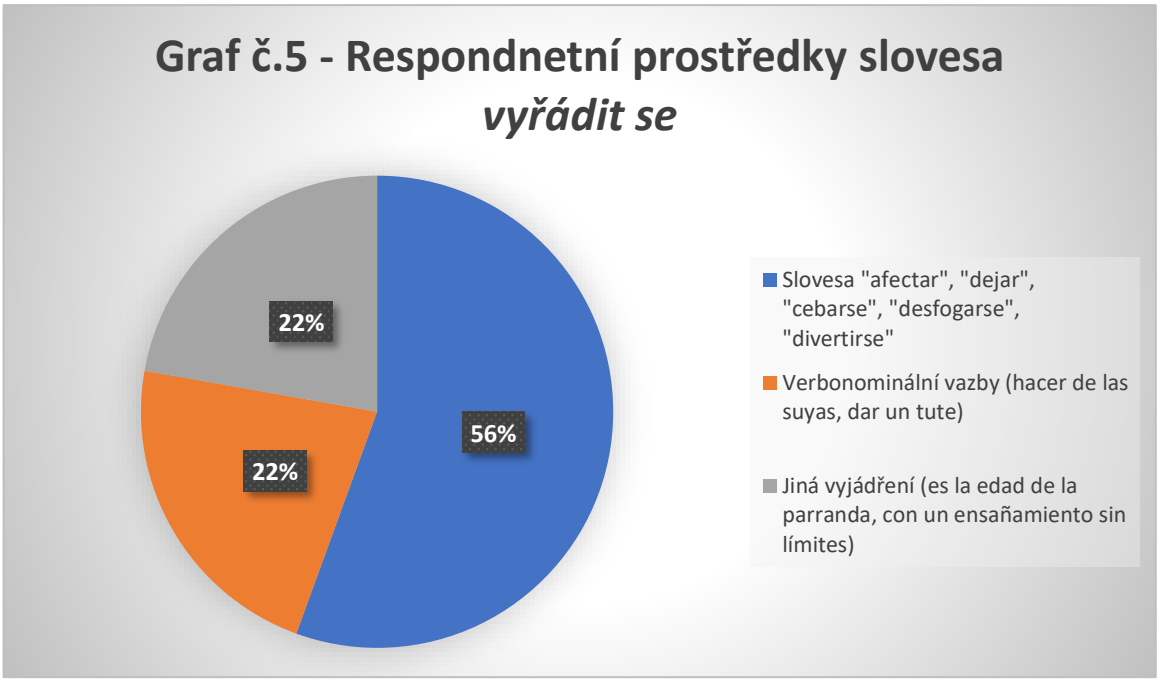

Nositeli saturativního významu ve španělských originálech v tomto případě byly jen 2 výrazy. Jednou byl vyjádřen pomocí slovesa s inherentně saturativním významem (příklad [28]) a podruhé pomocí kvalitativního adverbia (příklad [29]).

[28] ¿Gamboa estaba de mal humor y quiso **desfogarse** sacándonos las tripas en el barro?

Byl Gamboa ve špatné náladě a chtěl **se vyřádit** tím , že nás protáhne bahnem? (Mario Vargas Llosa, *La ciudad y los perros*, přeložil: Miloš Veselý, Praha, 2004.)

[29] (…). para construir una cancha de fútbol, de proporciones apreciables, donde Joaquincito pudiera **divertirse** a sus anchas.

(…) dali tam zřídit velké fotbalové hřiště, aby **se** jejich Joaquínek mohl **vyřádit**. (Mario Vargas Llosa, *La tía Julia y el escribidor*, přeložila: Libuše Prokopová, Praha, 2004.)

Ostatní výskyty byly opět příkladem situace, kdy čeští překladatelé akcentovali saturativní význam, přestože v originále žádný význam PSD obsažen nebyl. Setkali jsme se s různými typy vyjádření; od základových sloves (příklad [30]), přes jiné větné členy (příklad [31]) až po verbonominální vazby (příklad [32]).

[30] **Se habían cebado** un poco más al golpearlo con una varilla metálica en el vientre y los muslos: (…)

Vyřádili se o trochu víc, když ho mlátili kovovou tyčí do břicha a po stehnech; (…)
(Arturo Pérez-Reverte, *La reina del sur*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2005.)

[31] Antes o después de matarlo lo habían hecho trizas, **con un ensañamiento sin límites**: (…)

Před tím nebo potom, co ho zabili, jej doslova rozmlátili na maděru. **Vyřádili se** na něm: (…)
(Mario Vargas Llosa, *¿Quién mató a Palomino Molero?*, přeložily: Jana Novotná a Dora Poláková, Praha, 2014.)

[32] Pero se vengaron en los barrios aledaños; allí **hicieron de las suyas**.

Ale zato se pomstili na přilehlých čtvrtích: tam **se vyřádili**.
(Carlos Fuentes, *La muerte de Artemio Cruz*, přeložila: Helena Posseltová, Praha, 1966.)

Záměrem překladatelů zřejmě znovu bylo upravit text tak, aby byl pro českého čtenáře co nejsrozumitelnější, ale zároveň také rozmanitý a bohatý na slovník.

4.7. Vyspat se

Korpus nám poskytl celkem 314 výskytů slovesa *vyspat se*. Po zevrubném přezkoumání výsledků jsme však zvolili a do analýzy zahrnuli jen 30 případů, kdy v češtině toto sloveso bylo jednoznačně nositelem saturativního významu. U velké části ostatních výsledků se jednalo o silně lexikalizované významy, ke kterým se vyjádříme níže v této kapitole. Zmíněných 30 případů saturativních sloves, excerpovaných z českých překladů celkem 23 španělských beletristických děl, je zobrazeno v níže uvedeném Grafu č.6.

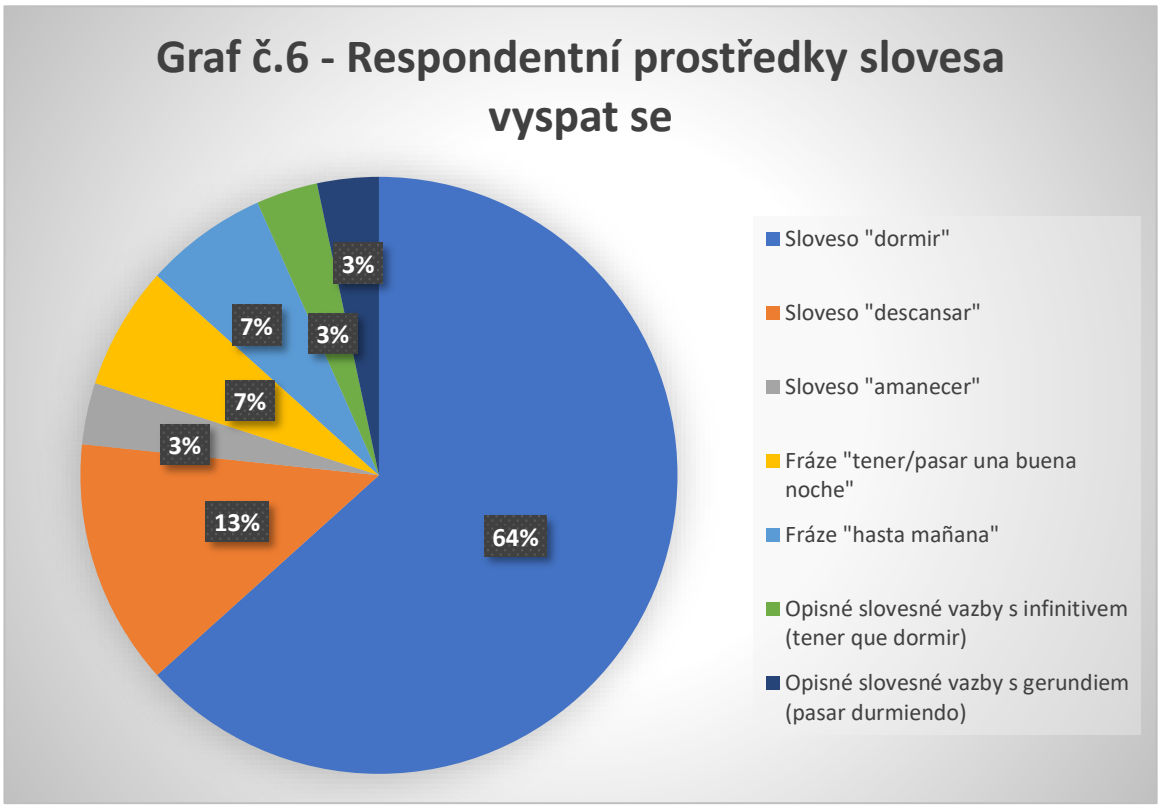

V případě slovesa *vyspat se* jsme zaznamenaly obecnou tendenci španělských autorů saturativní význam explicitovat, a to pomocí různých kvalitativních adverbií

přidružených k základovému slovesu. Těmi pak tyto významy reflektovali i čeští překladatelé. Celkem jsme objevili 20 takových příkladů. Ve velké většině případů bylo ve španělštině použito základové sloveso *dormir* a kvalitativní adverbium *bien* (příklad [33]). Avšak narazili jsme i na slovesa jako *descansar, haber tenido/pasar una buena noche* nebo *amanecer*. Dalšími modifikujícími členy byly například výrazy *a pierna suelta, mucho, muchas horas, lo suficiente* a *rico*.

[33] ¿**Dormiste** bien?

Vyspala ses dobře?
(Pedro Almodóvar, *Patty Diphusa y otros textos*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2004.)

[34] Parecía **haber dormido** lo suficiente (…)

Vypadala, že **se** dosyta **vyspala**, (…)
(Javier Marías, *Todas las almas*, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2007.)

[35] — Ya **dormiré** a pierna suelta con Rahul, Priyanka y Sonia a mi alrededor — le dijo a su acompañante.

„**Vyspím se** dosyta, až budu mít kolem sebe Ráhula, Prijanku a Soniu," řekl kolegyni.
(Javier Moro, *El sari rojo*, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2010.)

Ve dvou případech se znovu při překladu do češtiny jednalo o akcentaci saturativního významu na úkor jiného významu PSD. U příkladu [36] by se při překladu do češtiny dalo uvažovat také nad volbou deminutivního významu (*pospávat*) a u příkladu [37] bychom mohli volit význam perdurativní (*prospat celý den*).

[36] **Dormir** mal no le convenía para su trabajo del día.

Aby mohl přes den pracovat, potřeboval **se** dobře **vyspat**.
(Julio Cortázar, *Final del juego*, přeložila: Mariana Housková, Brno, 2002.)

[37] (…) él había hecho ya planes para **pasarlo** primero **durmiendo** y luego, (…)

Nejdříve **se** pořádně **vyspí** a pak, (…)
(Javier Sierra, *El secreto egipcio de Napoleón*, přeložila: Miluše Válková, Praha, 2009.)

V několika případech opět španělský originál nereflektoval žádné slovesně-dějové zabarvení slovesa, nicméně čeští překladatelé silně zdůraznili saturativní význam jak pomocí saturativního slovesa, tak pomocí kvalitativního adverbia. Taková volba je ze stylistického hlediska upravenější a přirozenější.

[38] (…) que pensaba tomar un tranquilizante para **dormir**.

(…), že si vezme uspávací prášek, aby **se** pořádně **vyspala**.
(Isabel Allende, *Casa de los espíritus*, přeložila: Hana Posseltová-Ledererová, Praha, 2002.)

[39] - Adiós, señorita Elvira, **descansar**.

„Mějte se dobře, slečno Elviro, pěkně **se vyspěte**."
(Camilo José Cela, *La Colmena*, přeložila: Alena Ondrušková, Praha, 1968.)

Jak již bylo zmíněno výše, mnohem častějšími výskyty slova *vyspat se* v korpusu byly případy, kdy sloveso nenabývalo v žádném z jazyků saturativního významu. Tyto významy jsou v dnešní době ve španělštině silně lexikalizované, nabývající spíše významu označující jednorázový děj (příklad [40]). Téměř vždy bylo pro tento význam ve španělském jazyce využito sloveso *acostarse*.

[40] **Me acosté** con Pancho después de una fiesta que duró dos días.

Vyspala jsem se s Panchem po jednom tahu, který trval dva dny a dvě noci.
(Roberto Bolaño, *Los detectives salvajes*, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2008.)

4.8. Najíst se

Se slovesem *najíst se* jsme se v korpusu setkali často; dohromady jsme nalezli 323 výskytů. Avšak, stejně jako u předchozího slovesa, i tentokrát se většinou jednalo o ne tak úplně saturativní významy, k nimž se vyjádříme později. Nakonec jsme vzali v potaz celkem 33 výsledků (pocházejících z českých překladů 24 původně španělských děl), které jsme vyhodnotili jako jednoznačně saturativní, protože byl u nich tento význam podpořen vhodným kvalitativním adverbiem. Jejich respondenty ve španělštině lze nalézt níže v Grafu č.7.

I v tomto případě jsme se setkali s velkým počtem případů (celkem 25), kdy španělština saturativní význam již v originále zdůraznila, a to s pomocí dvou prostředků. Prvním z nich bylo užití slovesa s inherentním saturativním významem; setkali jsme se se slovesy *hartarse* (příklad [41]) a *saciar* (příklad [42]). Druhým prostředkem bylo užití kvalitativního adverbia společně se základovým slovesem *comer*. Nejčastěji jsme se setkali s výrazy *bien* (příklad [43]) nebo *a gusto* (příklad [44]), ale také s výrazy jako *como cosacos, hasta la saciedad, hasta hartarnos, lo bastante, mucho* a *en abundancia*. Čeští překladatelé je reflektovali podobnými prostředky.

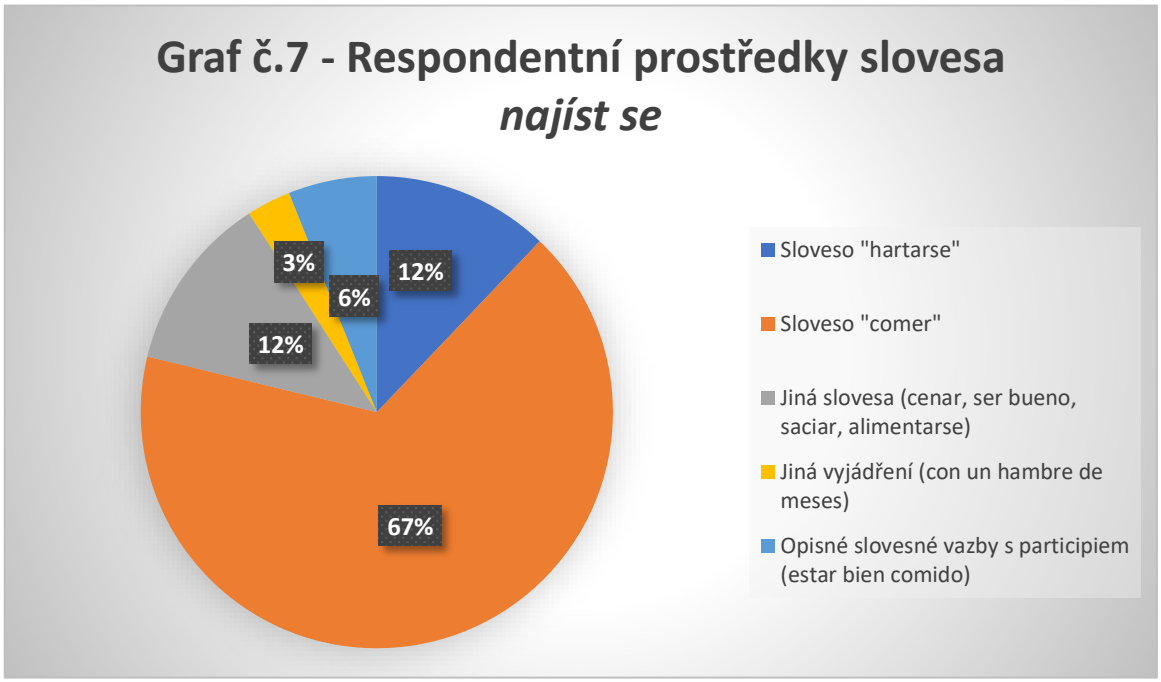

[41] La tripulación **se hartó** de vino y de la robusta sopa típica del lugar, (…)

Členové posádky **se** dosyta **najedli** zdejší typické hutné polévky a nabažili vína, (…)
(Isabel Allende, *El Zorro*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2005.)

[42] Si en lugar de darme cucharadas de agua de azúcar **hubieran saciado** mi hambre, (…)

Kdyby mi místo cukrové vody po lžičkách dali dosyta **najíst**, (…)
(Gabriel García Márquez, *Relato de un náufrago*, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2004.)

[43] Ahora, al menos, **como** bien, mañana y tarde.

Teď **se** aspoň pořádně **najím**, ráno i odpoledne; (…)
(Mario Vargas Llosa, *La casa verde*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2005.)

[44] (…), donde al menos oía su lengua y **comía** a su gusto.

(…), kde mohl alespoň slyšet svou rodnou řeč a **najíst se** podle libosti.
(Isabel Allende, *Hija de la fortuna*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.)

Zvláštním případem byly dva výsledky (příklad [45]), kdy se ve španělštině díky užití opisné slovesné vazby *estar* + *participium* původní význam tvářil jako rezultativní, avšak vhodně zvolené kvalitativní adverbium *bien* pomohlo akcentovat význam saturativní.

[45] - En el Sepa **estarás** bien **comido** y tendrás donde dormir - dijo el sargento Delgado -.

„V Sepě dostaneš pořádně **najíst** a budeš mít kde spát," řekl seržant Delgado.
(Mario Vargas Llosa, *La casa verde*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2005.)

Zbytek výsledků, tedy celkem 9, bylo opět případem akcentování saturativního významu v češtině, i když ve španělštině původně nebyl žádný význam PSD postižen (příklady [46] a [47]). Vzhledem k tomu, že i bez takové míry explicitace by text byl zcela srozumitelný, důvod nám není úplně jasný. S největší pravděpodobností se jednalo o stylizaci textu dle uvážení samotných překladatelů.

[46] (…), habría maíz y reses en abundancia, todos **comerían** (…)

(…), bude dost kukuřice i hovězího dobytka, všichni **se** do sytosti **najedí** (…)
(Mario Vargas Llosa, *Guerra del fin del mundo*, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 1989.)

[47] (…), que espera que esos manjares le permitan **alimentarse** mientras se acostumbra a la comida india.

(…) kteří doufají, že tyto pokrmy Anitě umožní **se** pořádně **najíst**, než si zvykne na indické jídlo.
(Javier Moro, *Pasión india*, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2009.)

Jak jsme již zmiňovali, drtivá většina výsledků, které nám korpus poskytl, se týkala případů, kdy sloveso v žádném z jazyků zcela nenabývalo saturativního významu. Přestože názory na to mohou být sporné, z našeho pohledu jsou takové významy silně lexikalizované, vnímané spíše jako označení jednorázového děje (příklad [48]). To může

potvrdit i fakt, že jako nositele saturativního významu sloveso *najíst se*, podobně jako výše analyzované sloveso *vyspat se*, uvádí jen Nübler (Pešková 2018: 73). Téměř vždy v takových případech bylo ve španělštině použito základové sloveso *comer* bez další modifikace.

[48] (…), bebió unas copas en un café y **comió** en una fonda del mercado.

V jedné kavárně vypil několik skleniček a **najedl se** v hospodě u tržiště.
(Isabel Allende, *Hija de la fortuna*, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.)

5. Závěr praktické části

V praktické části této bakalářské práce jsme se zaměřili na výzkum vybraného významu povahy slovesného děje – **saturativnosti**. Provedli jsme korpusovou analýzu vybraných saturativních sloves a respondentních prostředků saturativního významu v češtině a ve španělštině. Zkoumanými slovesy byla slovesa ***vykřičet se, vynadívat se, vyplakat se, vypovídat se, vyřádit se, vyspat se*** a ***najíst se***. Při výběru těchto sloves jsme vycházeli z českého jazyka, který disponuje **derivačními afixy** *vy-* a *na-*, do určité míry vyjadřujícími význam saturativnosti, jež připojujeme k základovým slovesům. Pojmem **základové sloveso** máme na mysli takové sloveso, které je s ohledem na kategorii PSD významově neutrální (*křičet, dívat se, plakat, povídat, řádit, spát, jíst*). Zaměřili jsme se hlavně na španělské beletristické texty a naším cílem bylo zjistit, kdy a proč čeští překladatelé použili při překladu do českého jazyka výše zmíněná slovesa se saturativním významem, a také zmapovat překladové protějšky v obou jazycích. Při analýze jsme se opírali o vzorky z celkem 40 titulů od 22 autorů, které byly přeloženy 21 překladateli. Abecedně řazený seznam těchto titulů je k nalezení v **Příloze č.1**.

Jedním z hlavních závěrů práce je potvrzení naší hypotézy. V úvodu praktické části jsme zmínili náš předpoklad o tom, že čeští překladatelé se budou saturativní význam snažit zachovat a možná jej dokonce akcentovat i v jiných případech. Opravdu jsme se utvrdili v tom, že čeští překladatelé saturativní význam vnímají silně a v překladu ho nejen **zachovávají**, ale dokonce **explicitují**. Často jsme se setkali s případy, kdy překladatelé akcentovali tento význam na úkor jiného významu PSD, nebo dokonce přestože vůbec žádný význam PSD původně ve španělštině reflektován nebyl. Je nutné zopakovat, že oba jazyky jsou typologicky odlišné a oba vnímají kategorii PSD jinak, a jinak ji i vyjadřují. Španělština nedisponuje tak uceleným a širokým systémem kategorií významů PSD; některé z nich ani nijak nevnímá, a také často nedisponuje prvky, které by se s těmi českými překrývaly. Pokud chceme ve španělštině vyjádřit některý z významů PSD, musíme zohlednit celou škálu prvků – základová slovesa, lexikální prostředky v podobě opisu či kvalitativních/kvantitativních adverbií, derivovaná slovesa, opisné slovesné vazby, atd. Čeština naopak vnímá a rozlišuje spoustu významů PSD a má propracovanou síť prostředků pro jejich vyjadřování v podobě derivačních afixů. Je tudíž logické, že čeští překladatelé silně vnímali byť jen slabé náznaky saturativního významu ve španělštině a přenesli jej do češtiny pomocí dostupných prostředků. Konkrétní důvody pro takovou

míru explicitace pro nás bylo složité odhalit, avšak můžeme alespoň hádat, že to mohla být snaha o **srozumitelnost**, **přirozenost** a **plynulost** jazyka, nebo o **stylizaci** textu.

Dále se také potvrdila i další část naší hypotézy týkající se předpokládaných španělských respondentů pro česká saturativní slovesa. Očekávali jsme hlavně výskyty lexikálních prostředků jako jsou **kvalitativní adverbia**, **lexikum inherentně saturativní** či vazbu ***hartarse de + infinitiv***. Výsledky naší analýzy se s touto hypotézou shodují. Pro přehlednost jsme závěry a zjištění plynoucí z analýzy shrnuli do níže uvedené **Tabulky č.3**.

Dalším zajímavým zjištěním bylo to, že některá slovesa se v češtině často chovají **polysémně** a nabývají různých významů v závislosti na **kontextu** (*vypovídat, vyspat se* a *najíst se*). Na druhou stranu španělština disponovala širokou škálou synonym, protože spousta těchto významů je ve španělštině silně **lexikalizovaná**.

Na závěr bychom chtěli zopakovat, že jazyk se neustále vyvíjí, a je subjektivní. Každý jedinec jej vnímá individuálně, sám za sebe, a co je dobrým řešením pro jednoho, nemusí být žádoucí pro druhého. Účelem této práce není předložit pravidla pro překlad saturativních významů z jednoho jazyka do druhého, ale pouze představit možná překladatelská řešení.

Tabulka č.3 – Vzájemná respondence prostředků saturativnosti v češtině a ve španělštině

České saturativní sloveso	Nejčastější a nejvhodnější respondenty v korpusu	Příklad
vykřičet se	základové sloveso	***gritar***
	derivované sloveso + lexikální vyjádření	***desahogarse a gritos***
vynadívat se	základové sloveso + lexikální vyjádření	***mirar a gusto***
	vazba *saciarse de + infinitiv*	***saciarse de ver***
vyplakat se	základové sloveso + lexikální vyjádření	***llorar a gusto***
	derivované sloveso	***desahogarse llorando***
	vazba *hartarse de + infinitiv*	***hartarse de servir de paño de lágrimas***
vypovídat se	derivované sloveso	***desahogarse***
vyřádit se	základové sloveso + lexikální vyjádření	***divertirse a sus anchas***
	derivované sloveso	***desfogarse***
vyspat se	základové sloveso + lexikální vyjádření	***dormir bien***
najíst se	základové sloveso + lexikální vyjádření	***comer bien***
	základové sloveso	***hartarse***
	základové sloveso	***saciar***

Závěr

V této bakalářské práci, která se nazývá *Respondentní prostředky saturativnosti (kontrastivní korpusová analýza)* jsme se zabývali problematikou aspektu, povahy slovesného děje (PSD) a saturativnosti pohledem dvou typologicky odlišných jazyků, češtinou a španělštinou. Součástí práce byl úvod, teoretická část a praktická část

V úvodu jsme si vysvětlili důvody, proč se některé jazyky, a to jak popisují svět kolem nás, tak liší. Jelikož se jazyky neustále vyvíjí, a jejich mluvčí napříč celým světem a různými kulturami na tom mají velký podíl, jazyky se nakonec odlišují svou strukturou, typologií a postojem k tomu, jak vyjadřují různé významy. Dále jsme v úvodu nastínili obsah celé práce; jak teoretické, tak praktické části.

Teoretická část se skládala z úvodu do problematiky zkoumaných jevů, tedy aspektu, PSD a saturativnosti. Na každý ze zkoumaných jevů jsme se vždy dívali pohledem obou jazyků, právě z důvodu jejich typologické odlišnosti. Nejdříve jsme se podívali na aspekt pohledem češtiny a došli jsme k závěru, že je to kategorie slovesa, která děj popisuje na základě jeho završenosti (dokonavosti) či nezavršenosti (nedokonavosti). Vysvětlili jsme si, že ji slovesům přidružujeme pomocí derivačních afixů, tedy lexikálních prostředků, které také dále pozměňují základní význam slovesa, a z toho důvodu je v češtině kategorií spíše lexikální. Oproti tomu ve španělštině se v případě aspektu jedná o kategorii spíše gramatickou, protože perfektivnost a imperfektivnost, dva základní aspektuální významy, vyjadřujeme spíše pomocí morfologických prostředků, zejména pomocí opisných slovesných vazeb, anebo pomocí kombinace času, modu a ketgorií PSD. S ohledem na PSD se v češtině jedná znovu o spíše lexikální kategorii, která vyjadřuje různé modifikace základního významu s ohledem na fázi, kvantitu či kvalitu děje. Realizujeme ji stejnými prostředky, jako aspekt, tedy derivačními afixy. Existují dvě hlavní koncepce: jedna tuto kategorii považuje za derivační a ta druhá nikoliv, pouze sleduje sémantické shody mezi slovesy tak, aby je mohla zařadit do skupin. Dle druhé koncepce jsme si pak uvedli klasifikaci těchto skupin a jejich významů. Ve španělštině to není tak jednoduché, jelikož kategorii PSD nevnímá tak silně, často ji zaměňuje s kategorií aspektu, a rozlišuje jen pár základních významů, které můžeme rozdělit na fázové a kvantitativní. Setkáme se zde s větší variabilitou výrazových prostředků. Nejvíce využívá opisných slovesných vazeb, ale také lexikálních prostředků, či některých derivačních afixů. Úplně nakonec jsme se přesunuli k saturativnosti. Vysvětlili jsme si, že tento význam vyjadřuje průběh děje až

k pocitu uspokojení subjektu, a že jej můžeme explicitovat pomocí výrazů *dosyta*, *podle libosti*, a nakonec jsme předložili respondenty tohoto významu v obou jazycích. V češtině to byly hlavně derivační afixy *vy-* a *na-*, popř. lexikální prostředky, a ve španělštině to byla široká škála lexikálních prostředků, a pak vazba *hartarse de* + *infinitiv*.

Praktická část se skládala z kontrastivní korpusové analýzy překladových protějšků saturativního významu v obou jazycích. V úvodu jsme vysvětlili, že naším cílem bylo zjistit, kdy čeští překladatelé při překladu španělských beletristických textů do češtiny použili sloveso se saturativním významem a pokusili jsme se zjistit, proč tomu tak bylo. Řekli jsme si, že k tomu využijeme paralelní korpus InterCorp a krátce jsme si vysvětlili, jak funguje. Při výběru sloves, která jsme zkoumali, jsme vycházeli z českého jazyka a vybrali jsme tato slovesa: *vykřičet se, vynadívat se, vyplakat se, vypovídat se, vyřádit se, vyspat se* a *najíst se*. Stanovili jsme si také hypotézu, v níž jsme předpokládali, že se překladatelé budou snažit tyto významy zachovat nebo je dokonce explicitovat,. Další naší hypotézou bylo to, že se ve španělských originálech setkáme s významem saturativnosti reflektovaným hlavně pomocí kvalitativních adverbií, lexikem inherentně saturativním a vazbou *hartarse de* + infinitiv. Obě tyto hypotézy se potvrdily, což bylo hlavním závěrem praktické části. Dále jsme také zjistili, že v češtině se občas tato slovesa chovají polysémně a nabývají hned několika významů, kterým ve španělštině odpovídala celá řada synonymních výrazů. Nakonec jsme v tabulce shrnuli vzájemnou respondenci českých vybraných saturativních sloves s jejich nejčastějšími a nejvhodnějšími španělskými protějšky. Celkově tento výzkum hodnotíme jako úspěšný a přínosný.

Na samotný závěr chceme ještě jednou zopakovat. že naším cílem bylo pouze zmapovat respondentní prostředky saturativnosti v obou jazycích a ne předložit pravidla pro překlad těchto významů, a tudíž závěry, které vzešly z této práce, nelze považovat za obecně platné. Překlad je disciplínou silně subjektivní, záleží na překladatelově vlastním idiolektu a není dáno, která z překladatelských řešení jsou stoprocentně správná a která ne.

Resumen

Este trabajo trata del tema de los recursos correspondientes de la categoría Aktionsart "saturación". Dado que ambos idiomas, el checo y el español, son tipológicamente diferentes, disponen de recursos diferentes para expresar diferentes significados. El cuerpo del trabajo consiste en familiarizarse con el tema del aspecto, modo de acción y la saturación, y luego en hacer un análisis del corpus contrastivo para encontrar soluciones a nuestra hipótesis.

En el primer capítulo nos concentramos en el tema de aspecto, modo de acción y la saturación en los idiomas checo y español. Presentamos los puntos de vista de ambos idiomas y de varios lingüistas. Mencionamos los problemas posibles de la cuestión y cómo los solucionan las gramáticas, por ejemplo, el carácter de las categorías en el checo es más o menos léxico mientras en el español, el carácter de esas categorías es más gramático. Presentamos términos básicos y las clasificaciones de estas categorías según los lingüistas, y tratamos de mapear los recursos que se usan para realizar esas categorías en los verbos. En el checo se usan los afijos derivativos, a veces los recursos léxicos, sin embargo, en el español, el repertorio es mucho más variable: se usan algunos afijos derivativos, los recursos léxicos y las perífrasis verbales.

En el segundo capítulo, nos concentramos en la saturación. Explicamos que este término significa "un progreso de la acción hasta el sentimiento de satisfacción del sujeto". Mencionamos qué diferencias hay entre el checo y el español en la percepción de esa categoría y su significado. De nuevo consideramos los puntos de vista de ambos idiomas e intentamos presentar todas las posibilidades de cómo reflectar ese concreto significado en el verbo. En el checo estas son los afijos derivativos *vy-* y *na-*, a veces los recursos léxicos, y en el español se usan los recursos léxicos y la frasis *hartarse de + infinitivo.* El tercer capítulo resume todo lo que hemos observado en los dos anteriores capítulos.

La parte práctica (el cuarto capítulo) está basada en el análisis del corpus que enfoca a los siete verbos checos saturativos (*vykřičet se, vynadívat se, vyplakat se, vypovídat se, vyřádit se, vyspat se* y *najíst se*) y sus contrapartes correspondientes en el español. Nos hicimos una pregunta: ¿En qué casos los traductores checos usan los verbos saturativos? Nuestra hipótesis era que los traductores checos iban a tratar de conservar el significado saturativo, incluso lo iban a explicitar en algunos casos. Otra hipótesis era que en el corpus íbamos a encontrar contrapartes españoles cómo los adverbios calificativos, el léxico

inherentemente saturativo o la frasis *hartarse de + infinitivo.* Para realizar el análisis, hemos trabajado con el corpus paralelo checo InterCorp y con los textos de ficción españoles traducidos al checo. Los resultados que habíamos sacado del corpus han sido cuantificados y luego han sido utilizado para exponer ejemplos y hacer un análisis cualitativo. Nuestras hipótesis han sido confirmadas y al final hemos valorado y generalizado todos los resultados en el quinto capítulo.

Finalmente, en la conclusión, mencionamos todos los puntos más importantes de la parte teórica y la parte práctica y recordamos que el objetivo de este trabajo es solo mapear los recursos de la saturación en los idiomas y presentar las posibles soluciones de traducción, y no dictar las reglas de cómo aplicarlos. Esto significa que los conclusiones que surgieron de este trabajo no se deben considerar generalmente válidos. La traducción es un campo altamente subjetivo y depende del idiolecto del traductor, así que no podemos decir qué soluciones son definitivamente correctas y qué no lo son.

Seznam použité literatury

BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio, DUBSKÝ, Josef a KRÁLOVÁ-KULLOVÁ, Jana. *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999. ISBN 80-7238-054-0

GARCÍA FERNÁNDEZ, Luis. (dir.). *Diccionario de perífrasis verbales*. Madrid: Gredos, 2006.

GÓMEZ TORREGO, Leonardo. *Gramática didáctica del español*. Madrid: EDICIONES SM, 1997. ISBN 84-348-5440-6

HAMPLOVÁ, Sylva. *K problematice vidovosti v italštině: skripta pro posl. Filoz. fakulty Univ. Karlovy*. Praha: Karolinum, 1994. ISBN 80-7066-858-X. Dostupné také z: https://ndk.cz/uuid/uuid:8160fd00-ef99-11e5-87ba-5ef3fc9bb22f

PEŠKOVÁ, Jana (2019). *El corpus como herramienta para investigar rasgos específicos de los textos traducidos: el empobrecimiento léxico*. In Cristina Carrasco, María Cantarero Muñoz, Coral Díez Carbajo (eds.): Traducción y sostenibilidad cultural: sustrato, fundamentos y aplicaciones. Ediciones Universidad de Salamanca, Colleción Aquilafuente: 265, 2019, s. 351-358

PEŠKOVÁ, Jana. *Kontrastivní analýza vybraných významů povahy slovesného děje v češtině a ve španělštině*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Epistémé.Theoria, 2018. ISBN 978-80-7394-717-0

PEŠKOVÁ, Jana. (2018). *K překladu českých významů povahy slovesného děje do španělštiny: aplikace myšlenek Jiřího Levého*. AUC PHILOLOGICA. 2018, s. 131-142. 10.14712/24646830.2018.21.

ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. František Štícha a kol. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2205-9

ZAVADIL, Bohumil, ČERMÁK, Petr a Univerzita Karlova. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1641-4. Dostupné také z: https://ndk.cz/uuid/uuid:92f49530-8958-11e8-bb44-5ef3fc9ae867

Elektronické zdroje

NÜBLER, Norbert. (2017): ZPŮSOB SLOVESNÉHO DĚJE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: https://www.czechency.org/slovnik/ZPŮSOB SLOVESNÉHO DĚJE (poslední přístup: 16. 1. 2021)

Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española. *Nueva gramática de la lengua española* (2009). [Edición en línea (www.rae.es). Acceso: 2021-01-16].

Příručka ČNK [online]. Praha: Příručka ČNK, 2020 [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: https://wiki.korpus.cz/doku.php

Příloha č.1

Seznam titulů využitých pro výzkum v praktické části

1) Almodóvar, Pedro: Patty Diphusa y otros textos, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2004.
2) Almodóvar, Pedro: Todo sobre mi madre, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2005.
3) Allende, Isabel: Casa de los espíritus, přeložila: Hana Posseltová-Ledererová, Praha, 2002.
4) Allende, Isabel: El Zorro, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2005.
5) Allende, Isabel: Eva Luna, přeložila: Alena Jurionová, Praha, 2006.
6) Allende, Isabel: Hija de la fortuna, přeložila: Monika Baďurová, Praha, 2004.
7) Andahazi, Federico: El secreto de los flamencos, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2003.
8) Arenas, Reinaldo: El portero, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2006.
9) Bolaño, Roberto: Los detectives salvajes, přeložila: Anežka Charvátová, Praha, 2008.
10) Carpentier, Alejo: Los pasos perdidos, přeložil: Eduard Hodoušek, Praha, 1979.
11) Cela, Camilo José: La Colmena, přeložila: Alena Ondrušková, Praha, 1968.
12) Cortázar, Julio: Final del juego, přeložila: Mariana Housková, Brno, 2002.
13) Cortázar, Julio: Los premios, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2007.
14) Cortázar, Julio: Rayuela, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2001.
15) Delibes, Miguel: Cinco horas con Mario, přeložila: Jana Novotná, Praha, 1986.
16) Etxebarria, Lucía: Beatriz y los cuerpos celestes, přeložila: Hana Kloubová, Praha, 2011.
17) Fuentes, Carlos: La muerte de Artemio Cruz, přeložila: Helena Posseltová, Praha, 1966.
18) García Márquez, Gabriel: Cien años de Soledad, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2003.
19) García Márquez, Gabriel: El amor en los tiempos del cólera, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2003.
20) García Márquez, Gabriel: Relato de un náufrago, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2004.
21) Jiménez Lozano, José: El Mudejarillo, přeložila: Jana Novotná, Praha, 1998.

22) Marías, Javier: Mañana en la batalla piensa en mí, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 1999.
23) Marías, Javier: Todas las almas, přeložila: Blanka Stárková, Praha, 2007.
24) Moro, Javier: El sari rojo, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2010.
25) Moro, Javier: Pasión india, přeložila: Marie Jungmannová, Praha, 2009.
26) Pérez-Reverte, Arturo: La carta esférica, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2002.
27) Pérez-Reverte, Arturo: La reina del sur, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2005.
28) Pérez-Reverte, Arturo: La tabla de Flandes, přeložila: Bronislava Skalická, Frýdek-Místek, 1997.
29) Roa Bastos, Augusto: Yo el supremo, přeložil: Josef Forbelský, Praha, 1982.
30) Sierra, Javier: El secreto egipcio de Napoleón, přeložila: Miluše Válková, Praha, 2009.
31) Torres, Maruja: Mientras vivimos, přeložil: Radovan Beneš, Praha, 2004.
32) Tusset, Pablo: Lo mejor que le puede pasar a un cruasán, přeložil: Ondřej Nekola, Praha, 2007.
33) Unamuno, Miguel de: Niebla, přeložila: Alena Ondrušková, Praha, 1971.
34) Unamuno, Miguel de: San Manuel, mártir, přeložila: Martina Slavinská, Brno, 1999.
35) Vargas Llosa, Mario: El sueño celta, přeložila: Jana Novotná, Praha, 2011.
36) Vargas Llosa, Mario: Guerra del fin del mundo, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 1989.
37) Vargas Llosa, Mario: La casa verde, přeložil: Vladimír Medek, Praha, 2005.
38) Vargas Llosa, Mario: La ciudad y los perros, přeložil: Miloš Veselý, Praha, 2004.
39) Vargas Llosa, Mario: La tía Julia y el escribidor, přeložila: Libuše Prokopová, Praha, 2004.
40) Vargas Llosa, Mario: ¿Quién mató a Palomino Molero?, přeložily: Jana Novotná a Dora Poláková, Praha, 2014.